

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Monika Vondrová

Limity akcionářských dohod

Diplomová práce

Vedoucí práce: JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 03. 06. 2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 05. 06. 2017

Monika Vondrová

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala JUDr. Lucii Joskové, Ph.D., LL.M. za odborné vedení této diplomové práce, především za podnětné rady, ochotu a trpělivost při jejím vedení. Poděkování patří také mé rodině a nejbližším, kteří mi byli oporou nejen při psaní diplomové práce, ale po dobu celého studia. Dále můj vděk patří Mgr. Vladislavu Vnenkovi a Mgr. et Mgr. Petru Krpcovi za jejich podporu, vytrvalost a odborné konzultace. A v neposlední řadě patří poděkování kolegyni Anně-Marii Chlantové za neustálé navozování přátelské a klidné situace během nesnadných studijních dní.

Obsah

Úvod.....	1
1. Obecné pojetí akcionářských dohod	5
1.1. Akcionářské dohody jako typ vedlejších dohod.....	5
1.2. Forma akcionářských dohod.....	7
1.3. Subjekty akcionářských dohod.....	10
1.4. Druhy akcionářských dohod.....	11
1.5. Závaznost akcionářských dohod.....	13
1.6. Slovenské pojetí akcionářských dohod.....	15
2. Limity akcionářských dohod	17
2.1. Obecné limity	17
2.1.1. Limit smluvní autonomie	18
2.1.2. Limit nedůvodného zvýhodnění akcionářů	21
2.1.3. Omezení druhů akcií	23
2.1.4. Orgány akcionářů, případně vnitřní společnosti	25
2.2. Stanovy společnosti	27
2.3. Zásada loajality jako limit akcionářských dohod	31
2.3.1. Loajalita akcionáře	31
2.3.2. Loajalita člena statutárního orgánu	33
3. Limity vybraných druhů akcionářských dohod.....	34
3.1. Dohoda o výkonu hlasovacích práv.....	34
3.1.1. Úprava podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník	35
3.1.2. Slovenská právní úprava dohod o výkonu hlasovacích práv	37
3.2. Akcionářské dohody a corporate governance.....	38
3.2.1. Akcionářská dohoda o prosazení vlivu	39
3.2.2. Právo veta či udělování pokynů pomocí akcionářských dohod	41
3.3. Akcionářská dohoda o předkupním právu.....	43
4. Akcionářské dohody v rámci slovenské úpravy jednoduché společnosti na akcie ...	44
4.1. Novela Obchodního zákonníka.....	44
4.2. Akcionářské dohody v rámci jednoduché společnosti na akcie	45
4.2.1. Tag-along, drag-along a shootout.....	47
Závěr.....	51
Seznam zkratk	54
Seznam zdrojů	55

Shrnutí.....	59
Resumé	60
Název práce v anglickém jazyce.....	61
Klíčová slova/ Key Words.....	61

Úvod

Diplomová práce se zabývá nejen právním pojetím akcionářských dohod, ale především úskalími, která tyto dohody provázejí. Akcionářské dohody („*shareholder's agreements*“) jsou instituty často ovlivňující chod akciové společnosti. Korporační praxe akciových společností se stále více snaží v rámci své činnosti využívat volnějších nástrojů, než jsou relativně nepružné stanovy. A právě k tomuto účelu svědčí uvedené akcionářské dohody. Tyto dohody nejsou výlučným institutem pouze akciové společnosti, ale i jiných druhů obchodních společností, obsahově velmi podobné dohody uzavírají také společníci ve společnosti s ručením omezeným. Souhrnně je tento typ dohod nazýván vedlejšími dohodami, jejichž specifika budou záviset především na jejich obsahu. Obsah diplomové práce bude patřit akcionářským dohodám, i přestože uvedené závěry lze aplikovat i na jiné typy vedlejších dohod.

Prací na téma akcionářských dohod je v českém právním prostředí po málu a skromný počet odborných pramenů neodpovídá reálné využitelnosti tohoto institutu. O aktuálnosti svědčí skutečnost, že na dané téma akcionářských dohod se konala v březnu 2016 samostatná konference, během níž své příspěvky, týkající se akcionářských dohod, představili přední odborníci obchodního práva. Mezi přednášející patřila Stanislava Černá, Bohumil Havel, Karel Eliáš, Ivana Štenglová, Kateřina Eichlerová, Josef Bejček či Kristián Csach.¹ I přestože se s uvedenými odborníky nemohu z hlediska znalostí a zkušeností srovnávat, pokusila jsem se akcionářským dohodám věnovat již v rámci výjezdního semináře z obchodního práva pořádaného Obchodní katedrou Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jelikož mne dané téma na konaném semináři oslovilo, rozhodla jsem se mu věnovat i ve své diplomové práci. Jak název diplomové práce značí, hlavní část bude věnována limitům akcionářských dohod, tedy tomu, do jaké míry jsou akcionářské dohody smluvně autonomním dokumentem a jaké následky překročení těchto limitů indikují.

Akciová společnost je kapitálovou společností, v níž dochází k rozptýlení kapitálu mezi různé osoby. Tyto osoby neboli akcionáři tvoří základnu akciové společnosti a v důsledku své vůle se za účelem společného hospodaření

---

¹ Konference na téma „Akcionářské dohody a jejich implikace na správu obchodních společností“ konaná ve dne 30. – 31. 3. 2016 ve slovenských Smolenicích. Na výstupy z konané konference je v dané práci odkazováno, i když k oficiální publikaci ke dni uzavření diplomové práce nedošlo.

sdužují ve společnosti.² K regulaci základních práv a povinností akcionářů a k vnitřnímu uspořádání společnosti slouží především stanovy, jež jako zakládající právní dokument korporační povahy zavazují všechny akcionáře a samotnou akciovou společnost. Každá akciová společnost je nucena mít tuto listinu zpracovanou v souladu se zákonnými pravidly stanovené především zákonem o obchodních korporacích, který v ustanovení § 250 odst. 2 ZOK explicitně stanoví obligatorní náležitosti stanov.³ O důležitosti stanov svědčí také povinnost veřejně zpřístupnit jejich text ve sbírce listin, a to po celou dobu existence akciové společnosti.⁴ Stanovy by měly odrážet faktický stav a uspořádání ve společnosti tak, aby veřejnost měla přehled o jejím fungování.⁵ Nicméně i přes důležitost stanov, existují výjimky, na základě kterých je možné omezit jejich publicitu či dokonce některé články z nich mohou být vyjmuty. Podle ustanovení § 68 Rejstříkového zákona může rejstříkový soud na návrh osoby zapsané ve veřejném rejstříku skrýt požadované skutečnosti o členech orgánu společnosti, je-li to ve veřejném zájmu. Toto ustanovení neplatí v případě, že členem orgánu společnosti je některá z obchodních korporací. Je to zcela logické, jelikož informace o obchodní korporaci jsou již jednou uvedeny v souvislosti s její existencí, proto není důvod údaje o této společnosti v jedné části obchodního rejstříku uvádět a v jiné nikoliv. Kromě toho, že aktuální znění stanov musí být vždy veřejně přístupné, jsou stanovy pro akciovou společnost dosti nákladným dokumentem, neboť jejich znění či jakákoliv změna musí být vyhotovena ve formě veřejné listiny, konkrétně notářským zápisem, a následně musí být tato změna promítnuta ve sbírce listin obchodního rejstříku.⁶ Právě vzhledem k výše uvedeným zákonným požadavkům působící na stanovy, se akciová společnost a její akcionáři obrací k upravení jejich vztahů prostřednictvím akcionářských dohod. Akcionářské dohody nejsou z hlediska formálního, časové či finančního nijak náročné. Pro jejich manipulaci je zásadní především součinnost dotčených stran, nemusí být veřejně přístupné a v žádném případě se pro jejich znění nevyžaduje písemná forma, tím spíš ani forma veřejné

---

²*Affectio societatis neboli konsensus spočívající ve společné vůli sdružit, spojit majetek a podílet se na zisku vzniklém ze společného hospodaření.* ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ I. a PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5, s. 60.

³ V následujícím odstavci, tj. § 250 odst. 3 ZOK, jsou taxativně vyjmenovány údaje, která stanovy obsahují pouze při vzniku společnosti a po splnění vkladové povinnosti mohou být odstraněny, například údaje o správci vkladu, o osobách zakládajících společnost včetně výše jejich podílu či o lhůtě splacení vkladu.

⁴ Viz § 66 písm. a) Rejstříkového zákona

⁵ Podle ustanovení § 11 odst. 2 Rejstříkového zákona je oprávněná osoba společnosti, tedy její statutární orgán, povinna změnu týkající se stanov promítnout v obchodním rejstříku bez zbytečného odkladu. Odborná veřejnost výkladem dovozuje lhůtu „bez zbytečného odkladu“ v délce 15 dní ode dne rozhodné skutečnosti.

⁶ Podle ustanovení § 6 zákona č. 358/1992 Sb., notářský řád, splňují notářské zápisy a jejich stejnopisy, jiné listiny sepsané podle notářského řádu náležitosti veřejné listiny.

listiny. Pro svoji flexibilní povahu jsou velmi lákavým nástrojem nejen pro akcionáře, ale i pro společnost samotnou.

Diplomová práce je zpracována deskriptivní metodou s prvky analytické. K práci byla použita odborná literatura, zejména komentáře právních předpisů, některé monografie či relevantní články, přičemž jsem využila komparativního přístupu a evaluace. Při čtení zákonného textu byl využit gramatický či logický výklad. Celou diplomovou prací prostupuje porovnání se slovenským právem, které na rozdíl od českého pojetí, zakotvuje akcionářské dohody přímo v právních předpisech. Úvahy *de lege ferenda* jsou naznačovány v rámci jednotlivých kapitol. Práce se bude věnovat především akcionářským dohodám bez ohledu na skutečnost, že učiněné závěry bude možné vztáhnout na jiné typy vedlejších dohod. Rozsahově bude práce zahrnovat obecné instituty i konkrétní otázky s dohodami spojené.

První kapitola pojednává o obecném pojetí akcionářských dohod. Předně jsou akcionářské dohody představeny jako druh vedlejších dohod, včetně uvedení dalších možných typů. Dochází k upřesnění požadavku jejich formy a okruhu subjektů, které tyto dohody mohou uzavřít. S obecným pojetím také souvisí i případná závaznost akcionářských dohod, jež je zcela odlišná od závaznosti zakladatelských právních jednání akciové společnosti, a s níž se bude nutné vyrovnat. Závěr této kapitoly věnují úvodu do slovenského právního prostředí se zaměřením na ustanovení zákona č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník. Následující kapitoly představují hlavní páteř diplomové práce.

Po obecném exkurzu akcionářských dohod v první kapitole přichází na řadu posouzení z hlediska právních limitů. Postupně jsou pokládány a řešeny otázky, jaké hranice tyto čistě obligační instituty mají. Nejprve dochází k zhodnocení limitů, které představují základní zásady soukromého práva, mezi něž řadím především smluvní autonomii. Obecné limity soukromého práva budou aplikovány také na instituty práva akciového, tedy na nedůvodné zvýhodnění akcionářů, omezení emise zvláštních druhů akcií či vznik vnitřních orgánů akcionářů v souvislosti s otázkou, zda tyto orgány mohou být upraveny akcionářskou dohodou. Následující kapitola pojednává o vzájemném vztahu akcionářských dohod a stanov akciové společnosti jako zakladatelského právního jednání. Při porovnávání těchto dvou dokumentů lze narazit na výkladové problémy do jaké míry jsou oba dokumenty oddělené a co je případným důsledkem jejich propojení.

Jedním z limitů, který bude na akcionářské dohody působit, je princip loajality člena obchodní společnosti, jenž je třeba vnímat i ve vztahu k akcionářům akciové společnosti.

Třetí kapitola představuje některé druhy akcionářských dohod společně s jejich limity. Jedná se především o dohodu o výkonu hlasovacích práv, jež má v praxi zásadního zastání a jež byla jako jediná vedlejší dohoda zakotvená v českém právním předpise. I zde dochází k posouzení se slovenskou úpravou, ve které zákonné zakotvení dosud zůstalo. Dále je poukázáno na akcionářské dohody jako na negativní nástroj působící na vnitřní vztahy a chod akciové společnosti, mezi něž řadím akcionářskou dohodu o prosazení vlivu, možnost zakotvení práva veta nebo udělování pokynů. Jde především o odpověď na otázku, zda je možné taková práva zakotvit skrz akcionářskou dohodu a pokud ano, jaké jsou hranice takového ujednání. Tuto kapitolu uzavírá podkapitola věnována další z praxí uplatňovaných akcionářských dohod, a to dohody o předkupním právu.

Závěr práce blíže popisuje aktuální změnu slovenského právního řádu, neboť novelou č. 389/2015 Z.z. byla do Obchodního zákonníka včleněna nová obchodní společnost, tzv. jednoduchá společnost na akcie (dále jen „jednoduchá společnost na akcie“). Společně se zakotvením tohoto nového typu obchodní společnosti vznikly ve slovenském obchodním zákoníku ustanovení věnující se akcionářským dohodám. Domnívám se, že právě díky výslovnému znění akcionářských dohod v právním předpise je posouzení slovenského pojetí akcionářských dohod relevantní částí diplomové práce.

Diplomová práce bude řešit následující otázky:

- Jsou akcionářské dohody čistě obligačním závazkem založeným na smluvní autonomii akcionářů?
- Jaké jsou limity akcionářských dohod z hlediska základních zásad soukromého práva?
- Jaké je postavení akcionářských dohod vůči stanovám akciové společnosti?
- Vztahuje se povinnost statutárního orgánu akciové společnosti jednat s péčí řádného hospodáře i na situace, kdy člen statutárního orgánu jako akcionář uzavře akcionářskou dohodu?

Diplomová práce reflektuje právní stav ke dni 03. 06. 2017

1. Obecné pojetí akcionářských dohod

1.1. Akcionářské dohody jako typ vedlejších dohod

Akcionářské dohody patří do skupiny vedlejších dohod (*sideletters*), tedy dohod upravující vztahy mezi společníky společnosti nad rámec zakladatelských právních jednání či nad rozsah příslušných ustanovení zákona. J. Bejček pokládá za původní účel vedlejších dohod „zajištění dostatečných podmínek, zejména ochranu před nechtěnými změnami v personálním složení společnosti prostřednictvím převodu či přechodu obchodních podílů, zejména před nepřátelským převzetím.“ Vedlejšími dohodami autor míní paralelní subsystém „pravidel správy korporace, který však má obligační, nikoliv korporátně právní charakter.“⁷ Pojetí vedlejších dohod je obdobné jak pro kontinentální, tak pro anglosaský právní systém. Například anglická Law Commission považuje vedlejší dohody za ochranný prostředek společníků a samotné dohody vystihuje jako možnost společníků sjednat dodatečná práva nad ty, která jsou zakotvena ve stanovách. Dále podotýká, že na vedlejší dohody budou použity obecná pravidla smluvního práva.⁸ Ve většině právních řádů nejsou vedlejší dohody upraveny zákonem, ale jejich vymezení je přenecháváno doktríně a judikatuře. To, zda bude vedlejší dohoda uzavřena zcela závisí na vůli společníků, neboť nejsou k jejímu uzavření povinni ze zákona a její neexistence nemá z formálního hlediska vliv na fungování společnosti. Obsah vedlejších dohod však nemusí být jenom pozitivním nástrojem, nýbrž i prostředkem protiprávního jednání. Účastníci vedlejších dohod mohou jejich obsahem spáchat správní delikt, trestný čin nebo se dopustit omezení hospodářské soutěže.

Vedlejší dohody nejsou právním institutem současnosti, jejich výskyt sahá i do let minulých. Docházelo i k takovým situacím, kdy soukromý subjekt uzavřel akcionářskou dohodu se státem jako členem obchodní společnosti, jejímž obsahem byl především způsob řízení ve společnosti, čímž soukromý subjekt mohl dosáhnout privatizačního výsledku. Příkladem může být privatizace společnosti Vodovody a kanalizace Kroměříž, a.s., ve které

---

⁷ BEJČEK, Josef. *Akcionářské dohody na pomezí smluvního a soutěžního práva*. In: CSACH, K., ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

⁸ SHAREHOLDER REMEDIES [online]. THE LAW COMMISSION, 1997 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://www.lawcom.gov.uk/wp-content/uploads/2015/03/cp142_Shareholder_Remedies_Consultation.pdf. Originální text: „Members frequently make agreements with other members to give them rights in addition to those conferred by the memorandum and articles of association. These agreements are governed by the ordinary principles of contract law. Thus, unlike the statutory contract, they will not automatically bind subsequent members.“

měla původně 90% většinu města a obce. Prostřednictvím této akcionářské dohody nicméně došlo k cílenému převzetí vlivu ve prospěch společnosti Energie AG Bohemia s.r.o., což vedlo k téměř úplné privatizaci společnosti.⁹ Akcionářská dohoda, v rámci níž došlo k otočení podílů ve společnostech se státním většinovým vlivem, není jediným typem dohod, které byly v minulosti uzavírány, avšak vzhledem k jejich neformálnímu pojetí nelze jejich přesný počet určit.

Jak již bylo uvedeno výše, jsou závěry týkající se vedlejších dohod aplikovatelné i na pojetí dohod akcionářských, které jsou uzavírány v rámci akciové společnosti. Mezinárodní arbitrážní komise (IBA) zpracovala praktického průvodce, jenž kompletuje pojetí akcionářských dohod ve více než padesáti vybraných státech. Srovnáním některých úprav dojdeme k výsledku, že pojetí akcionářských dohod jiných států je obdobné českému pojetí. Například německé pojetí akcionářských dohod považuje akcionářské dohody za ujednání, která mají být skryta veřejnosti a jako hlavní výhodu vyzdvihává jejich flexibilitu oproti stanovám: „*Shareholder's agreements are common in Germany. One important motive in Germany is that these agreements, in contrast to the content of the company's articles of association, do not have to be disclosed to the public or filed with the Commercial Register. Also, shareholders' agreements are more flexible than the articles, as changes or amendments do not have to comply with particular form requirements other than those determined in the agreement itself.*”¹⁰ Podobný závěr je zpracován v rámci zprávy Law Commission, která dokonce připouští možnost, aby k uzavření akcionářské dohody došlo, i pokud společnost nemá základní kapitál (*share capital*), ale její členové chtějí mezi sebou upravit práva a povinnosti.¹¹

Současná právní úprava akcionářské dohody neobsahuje, nicméně za účinnosti obchodního zákoníku tomu bylo jinak. Ustanovení § 186d ObchZ explicitně upravovalo dohody o výkonu hlasovacích práv, o nichž je pojednáno níže. Toto ustanovení bylo dle odborné veřejnosti možné aplikovat i na ostatní typy vedlejších dohod, tedy i na akcionářské dohody. Korektivem ustanovení bylo zabránění vlastní regulace

---

⁹ Privatizace vodárenství v České republice: kam odtékají zisky? [online]. Praha: Transparency International, 2009 [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: http://osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/TIC_vodarenstvi_cz.pdf.

¹⁰ The IBA Guide on Shareholders' Agreements [online]. Německo: Dr. Harald Gesell Oppenhoff & Partner, 2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://www.ibanet.org/LPD/Corporate_Law_Section/Clsly_Held_Growing_Busi_Entprs/shareholderagreemnts.aspx.

¹¹ SHAREHOLDER REMEDIES [online]. THE LAW COMMISSION, 1997 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: http://www.lawcom.gov.uk/wp-content/uploads/2015/03/cp142_Shareholder_Remedies_Consultation.pdf.

společnosti, tj. aby společnost vzdáleně neřídila své vlastní orgány a neurčovala svůj chod. Tento zákaz samoregulace společnosti platí i za současné úpravy, třebaže není explicitně vyjádřený, podle J. Dědiče a J. Lasáka nebylo nutné ustanovení § 186d ObchZ přepisovat. Například ustanovení § 309 odst. 1 ZOK neumožňuje společnosti vykonávat hlasovací práva spojená s vlastními akciemi, které sama nabyła.¹²

1.2. Forma akcionářských dohod

Akcionářské dohody jsou zcela bezformálním institutem. Vzhledem k jejich pojetí je nelze podřadit pod ustanovení § 6 odst. 1 ZOK, které požaduje pro právní jednání týkající se založení, vzniku, změny, zrušení či zániku obchodní korporace písemnou formu s úředně ověřenými podpisy.¹³ Na základě argumentu *a minori ad maius* nebude pro akcionářské dohody vyžadována ani forma veřejné listiny, jež zákon předpokládá pro zakladatelská právní jednání kapitálových obchodních společností.¹⁴ V souladu se zásadou smluvní autonomie, která představuje jednu z primárních zásad soukromého práva, je forma akcionářských dohod zcela otevřená vůči stran.¹⁵ Účastníci akcionářské dohody mohou využít znění legální licence a uzavřít akcionářskou dohodu i v jiné než písemné formě. Nicméně v praxi k ústním dohodám příliš nedochází, neboť jejich vymáhání by bylo v případě nesplnění dosti problematické. Nejspíše by se taková ústní akcionářská dohoda musela dokazovat výpovědí svědků a při konečném posuzování by velkou roli sehrála také zásada *in dubio pro reo*.

Vedlejší dohody jsou tak nejčastěji vyhotovovány v písemné formě. I přesto je existence akcionářských dohod nesnadno zjištělná, neboť jsou často uzavírány pouze v úzkém okruhu účastníků a ani samotná společnost nemusí mít o jejich přítomnosti ponětí. Mohlo by se zdát, že akcionářské dohody jsou zcela skrytým dokumentem, jehož obsah znají pouze zúčastněné osoby. Není tomu tak, jelikož při bližším posouzení právního řádu lze odhalit některá ustanovení, která s existencí akcionářských dohod a jejich následným přiznáním veřejnosti počítají. Takový požadavek může vzejt v rámci ovládnání společnosti, kdy ustanovení § 82 odst. 2 písm. c) ZOK vyžaduje vypracovat

---

¹² Srovnej ustanovení § 309 odst. 1 ZOK: *Společnost, která nabyła vlastní akcie, nevykonává s nimi spojená hlasovací práva.*

¹³ Viz § 6 odst. 1 ZOK

¹⁴ Viz § 8 odst. 1 ZOK

¹⁵ Srovnej § 1 odst. 2 OZ: *„Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; zakázána jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.“*

zprávu o vztazích. V této zprávě je statutární orgán povinen uvést způsob a prostředky ovládnání, přičemž, jak je uvedeno níže, prostředkem ovládnání mohou být i akcionářské dohody. Výkladem tohoto ustanovení lze dojít k názoru, že akcionářské dohody by měly být ve zprávě o vztazích zahrnuty. Otázkou zůstává, zda postačí pouhé sdělení počtu uzavřených dohod nebo je nutné blíže specifikovat jejich obsah, a zda je nutné uvádět všechny akcionářské dohody nebo jenom pouze ty, jejichž obsah souvisí s ovládnáním společnosti. Smyslem zprávy o vztazích je informovat akcionáře nebo společníky o činnosti orgánů společnosti, případně jim poskytnout dostatečný podklad pro možné vystoupení ze společnosti podle ustanovení § 89 ZOK, či umožnit kvalifikovanému společníkovi podat návrh na přezkum v souladu s ustanovením § 85 ZOK.¹⁶ Samozřejmě statutární orgán nemusí o dohodách vědět, pak může postupovat podle odstavce třetího tohoto ustanovení a ve zprávě o vztazích pouze uvést, že o existenci akcionářských dohod nemá dostatečné nebo žádné informace.¹⁷ Zmíněný odstavec však nelze aplikovat, pokud statutární orgán o dohodách věděl, ale nechtěl jejich existenci přiznat či blíže specifikovat. V takovém případě došlo k úmyslnému zastírání chodu akciové společnosti a jednalo by se o porušení péče řádného hospodáře, za které by statutárnímu orgánu vznikla odpovědnost podle § 53 ZOK. Další ustanovení, jenž prolomí tajnost akcionářských dohod, je § 118 odst. 5 písm. f) ZPKT, který zakládá povinnost uveřejnit výroční zprávu emitenta, případně konsolidovanou výroční zprávu, jehož akcie či jiné cenné papíry jsou přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu a jenž má sídlo na území České republiky nebo v jiném státě, který není členským státem Evropské unie a území České republiky si zvolil jako referenční stát.¹⁸ Obsahem těchto zpráv je mimo jiné rozkrytí případných akcionářských dohod, neboť ustanovení požaduje informace o: *„smlouvách mezi akcionáři nebo obdobnými vlastníky cenných papírů představujících podíl na emitentovi, které mohou mít za následek ztížení převoditelnosti akcií nebo obdobných cenných papírů představujících podíl na emitentovi nebo hlasovacích práv, pokud jsou emitentovi známy.“*¹⁹

---

¹⁶ V souladu s ustanovením § 89 ZOK mohou společníci, u kterých došlo k podstatnému zhoršení postavení nebo jinému podstatnému poškození oprávněných zájmů tak, že po nich nelze spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti, vystoupit. Viz § 85 a § 89 ZOK.

¹⁷ Viz § 82 odst. 3 ZOK

¹⁸ Podle ustanovení § 123 ZPKT volba referenčního státu slouží k úpravě rozhodného práva pro obchodování na evropském regulovaném trhu.

¹⁹ Viz § 118 odst. 5 písm. f) ZPKT

Je otázkou, jakou bude mít akcionářská dohoda formu v případě, kdy zákon pro úpravu daného okruhu záležitostí vyžaduje písemnou či ještě přísnější formu veřejné listiny. Při řešení této otázky se dle mého názoru střetávají dva aspekty. Prvním z nich je účel akcionářských dohod, který spočívá především v neformálnosti, díky níž mají mít účastníci možnost flexibilněji a bez větších nákladů sjednat jejich požadavky. Nicméně je nutné brát v potaz i druhý aspekt, a to zakázané právní jednání *in fraudem legis*. Domnívám se, že účel akcionářských dohod jako zvláštních institutů bude muset podstoupit ve prospěch zákona, který pro některé ze smluvních typů vyžaduje určitou formu. Ke stejnému závěru se přiklonil i J. Dědič, podle něhož bude například nutná písemná forma dohody o výkonu hlasovacích práv, bude-li tato forma zákonem vyžadována pro právní jednání, ve kterém je dohoda obsažena.²⁰ Nutné splnění zákonné formy však bude vyžadováno, i pokud půjde pouze o individuální akcionářskou dohodu, která nebude součástí jiného právního jednání. Námitka, že zakladatelské právní jednání má také předepsanou zákonnou formu, a přesto jsou akcionářské dohody neformální, není relevantní, jelikož akcionářské dohody v tomto směru nenahrazují zakladatelské právní jednání, ale pouze jej doplňují. A doplnění jako takové není žádnou zákonnou formou omezeno. Nehledě na formu, bude obsah akcionářských dohod vždy vykládán v souladu s pravidly výkladů právního jednání podle § 555 a násl. OZ. Zatímco stanovy jsou nejen odbornou veřejností, ale i soudy považované za smlouvu *sui generis*, akcionářské dohody představují čistě smluvní vztah, jehož výklad se posuzuje především podle skutečné vůle účastníků.^{21,22} Ke stejnému pojetí se přiklonily i české soudy, které považují akcionářské dohody za typ nepojmenovaných smluv podle ustanovení § 1746 OZ.²³

---

²⁰ Cituji: „Dohoda o výkonu hlasovacích práv nemusí mít písemnou formu, pokud ji nevyžaduje některá ze stran nebo ji nevyžaduje zákon pro smlouvy, jejíž součástí je i dohoda o výkonu hlasovacích práv.“ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-727-3071-1, s. 2296.

²¹ „V teorii není sporu o tom, že stanovy obchodní společnosti či družstva jsou smlouvou *sui generis*.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²² Viz § 556 odst. 1 OZ: *Co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen.*

²³ I přesto, že Nejvyšší soud ČR odmítl rozhodnutí odvolacího stupně Vrchního soudu v Olomouci z důvodu nedostatku judikaturního přesahu, je řešená věc pro akcionářské dohody významná. Ani jedna ze soudních instancí nevyslovila názor, že by akcionářská dohoda byla jakýmkoliv způsobem zakázaná. Pouze Vrchní soud v Olomouci konstatoval, že takové dohody musí být dostatečně určité, jinak budou neplatné. Stejně tak je označil za typ nepojmenovaných smluv. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1706/2006. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

1.3. Subjekty akcionářských dohod

Jelikož obsah akcionářských dohod často souvisí s účastí ve společnosti, jsou jejich primárními účastníky především samotní akcionáři.²⁴ Z tohoto hlediska můžeme dělit akcionářské dohody na *omnilaterální* či *frakční*. Zatímco *omnilaterální* dohodu uzavírají všichni akcionáři, účastníky *dohod frakčních* jsou pouze někteří z nich, a to především ve snaze vyrovnání sil s většinovým akcionářem.²⁵ Pojetí účastníků dohod je však širší než pouhá orientace na akcionáře. Kromě současných akcionářů může být účastníkem dohody i budoucí akcionář, který má zájem na získání podílu v akciové společnosti. J. Dědič a J. Lasák upozorňují, že v takovém případě je dohoda často součástí převodní dokumentace, kdy účinnost dohody je vázána na odkládací podmínku účinnosti převodu podílu v akciové společnosti, tzv. *conditions precedent*.²⁶ V případě, že společnost není účastníkem takové dohody, nemusí mít ani příležitost se o její existenci dozvědět a zároveň pro ni nemá žádné účinky, neboť zákon nestanovuje požadavek předložení dohody společnosti. Pokud o to mají účastníci zájem, může znění akcionářské dohody zůstat před samotnou společností zcela utajeno. Avšak i společnost se může uzavřít akcionářskou dohodou. Dokonce může být účastníkem také tzv. *cílová společnost*, tedy taková společnost, která má převzít závazky z budoucí dohody. J. Dědič a J. Lasák *cílovou společnost* jako osobu uzavírající akcionářskou dohodu nevyklučují, avšak za účastníka ji považují jen v případě, kdy se bude jednat o *omnilaterální* dohodu. Mají za to, že jinak by takovou dohodou došlo k porušení ochrany akcionářů podle ustanovení § 244 ZOK, neboť by nebylo se všemi akcionáři zacházeno stejně. S vysloveným názorem autorů lze do jisté míry souhlasit, pouze pokud by sama *cílová společnost* iniciovala uzavření akcionářské dohody a vybrala si pouze okruh akcionářů, s nimiž dohodu uzavře. V takovém případě společnost porušila svoji povinnost zacházet se všemi akcionáři stejně. Nicméně pokud bude akcionářská dohoda nabídnuta všem akcionářům, kteří budou mít možnost dle vlastního uvážení dohodu uzavřít, nevidím důvod, proč by takové jednání mělo narážet na zmíněné ustanovení § 244 ZOK.²⁷ Dohody jako takové jsou zcela

---

²⁴ ČERNÁ, S. In: ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I. a PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5. s. 85-87.

²⁵ ČERNÁ, S. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3(1), s. 1-5. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

²⁶ DĚDIČ, J., LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K., ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

²⁷ Tamtéž

individuálním pojetím a jejich uzavření vychází čistě z vůle jejich účastníků, pokud tedy některý z akcionářů odmítne nabídku uzavření dohody, nemůže to být *cílové společnosti* na škodu. Myslím, že účastníky mohou být i osoby odlišné od akcionářů. V praxi dochází k častému uzavírání dohod, jejichž účastníky jsou investoři, kteří si chtějí ponechat určitý dohled nad fungováním společnosti. Je to logické, jelikož jsou osobami, které do společnosti investovaly a mají zájem na tom, aby jejich investice byla zdařilá, i přestože současně nemají zájem být jejími akcionáři.

1.4. Druhy akcionářských dohod

Kromě toho, jakými účastníky jsou dohody uzavřeny, jsou akcionářské dohody rozlišovány podle jejich obsahu. V právní teorii navíc dochází i k různým označením. Někteří autoři pro označení vedlejších dohod používají označení *extrastatutární dohody*, přičemž toto označení neznamena nic jiného než fakt, že jde o dohody upravující práva a povinnosti nad obsah zakladatelských právních jednání, tudíž se nejedná o zvláštní druh akcionářské dohody. Určitým druhem akcionářských dohod jsou tzv. *metastatutární dohody*, za které S. Černá označuje akcionářské dohody uzavřené před vznikem akciové společnosti. Tyto dohody mohou být uzavřeny současně s uzavíráním zakladatelských právních jednání, ale také jim mohou předcházet. Díky tomu mají budoucí akcionáři možnost ovlivnit obsah stanov ještě před založením akciové společnosti. Pokud akcionáři v *metastatutární dohodě* detailně rozpracují strukturu a vztahy v akciové společnosti, včetně obsazování volených orgánů, je zřejmé, že obsahem stanov pak budou pouze obecné zákonem požadované náležitosti. S. Černá považuje takové dohody za efektivní, jejichž četnost je ovlivněna například volnou českou právní úpravou umožňující odvolání člena voleného orgánu akciové společnosti bez udání důvodu.²⁸

Mezi nejrozšířenější druhy akcionářských dohod patří dohody o výkonu hlasovacích práv; dohody o obsazování volených orgánů společnosti včetně jejich odvolání; dohody o strategii společnosti; dohody o předkupním právu; dohody o zákazu konkurence pro akcionáře či možnosti ukončení účasti akcionáře ve společnosti. Kromě výše zmíněných práv a povinností mohou akcionářské dohody obsahovat také ujednání o zápůjčce, týkající se nepeněžitých vkladů či příspěvkové povinnosti. Důležitým aspektem dohod je i určení

---

²⁸ ČERNÁ, S. Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů". In: CSACH, K, ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

způsobu řešení sporů mezi akcionáři (tzv. *deadlock provision*), které předchází případnému zablokování chodu ve společnosti. Podle S. Černé jsou časté také akcionářské dohody mateřských společností organizující své společné podnikání v dceřiných společnostech, často ve formě společnosti s ručením omezeným, kde sjednávají společné podnikatelské cíle a způsob jejich výkonu.²⁹ Dohody mohou upravovat nejen relativní práva vlastníka akcie či výkon a omezení hlasovacího práva, obsazení volených orgánů či působení na řízení společnosti, ale mohou představovat i pravidla pro akcionářovo nakládání s drženou akcií. Mezi takové můžeme řadit například dohody týkající se předkupního práva, nabídky převzetí, klauzule *drag along*, nebo naopak klauzule *tag along*. Právě tyto klauzule jsou v prostředí obchodní praxe velmi rozšířené. Akcionářská dohoda obsahující *drag along* znamená právo nuceného prodeje neboli právo požadovat převod akcií i po ostatních účastnících dohody. Akcionář se na základě této klauzule zaváže k převodu akcie na třetí osobu za stejných podmínek, za nichž své akcie převádí oprávněný akcionář. Ke splnění závazku *drag along* nemusí dojít vždy ve stejném okamžiku jako k převodu akcií oprávněného akcionáře. Účastníci dohody si většinou sjednávají povinnost převést své akcie v určité lhůtě od účinného převodu oprávněného akcionáře. Naopak klauzule *tag along* označuje právo přidat se k převodu. Akcionář převádějící své akcie má povinnost vytvořit podmínky pro převod akcií oprávněného akcionáře, a to za stejných podmínek. To umožňuje minoritním akcionářům prodat své akcie výhodněji, než by oni sami byli schopni sjednat. Obě tyto klauzule nejsou vzhledem ke své čistě obligační povaze zakotveny v žádném českém právním předpisem. Odlišně tomu je v rámci slovenského právního řádu, který právě tyto dvě klauzule výslovně zavedl do Obchodního zákonníka, o němž bude pojednáno níže. V českých poměrech je také známá klauzule akcionářské dohody s názvem *ruská ruleta*, v rámci níž si účastníci předem sjednají podmínky prodeje akcie. Kterýkoliv akcionář jako účastník dohody má možnost nabídnout jinému účastníkovi odkup své akcie za určitou cenu. Pokud na takovou nabídku jiný účastník nepřistoupí, je povinen za stejných podmínek prodat právě nabízejícímu účastníkovi svoji akcii. Takové ujednání předchází případnému zablokování společnosti.³⁰

---

²⁹ ČERNÁ, S. Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů". In: CSACH, K, ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

³⁰ ŠTENGLOVÁ, I. *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem*. Odborné školení konané dne 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

1.5. Závaznost akcionářských dohod

Určitým znakem obligační povahy akcionářských dohod je jejich závaznost, přesněji řečeno nezávaznost. Akcionářské dohody, bez ohledu na typ či jejich obsah, zavazují pouze své účastníky a bez dalšího se nevztahují na jejich právní nástupce. Je ponecháno na vůli účastníků akcionářské dohody, jakým způsobem závaznost ošetří. Nicméně i přes relativní volnost v úsudku akcionářů se domnívám, že z hlediska závaznosti bude právní nástupce muset k dohodě výslovně přistoupit. Akcionářské dohody tvoří vnitřní předpis společnosti, ke kterému by akcionář přistupoval automaticky a který by zavazoval i všechny právní nástupce současných akcionářů, tím se mimo jiné liší od zakladatelského právního jednání akciové společnosti.³¹ Nový akcionář nebude mít ve většině případů možnost se s obsahem akcionářské dohody seznámit, pokud mu nebude samotnými účastníky předložena, tudíž je zcela neadekvátní jej takovým dokumentem zavazovat. Myslím si, že ani případným povědomím právního nástupce nebude závaznost dohody naplněna. Přesvědčení o nutnosti přistoupení k akcionářské dohodě podkládám především samotným smyslem akcionářských dohod, který vychází z určité smluvní kooperace mezi zúčastněnými akcionáři. Může nastat situace, kdy zbývající účastníci akcionářské dohody nebudou ochotni spolupracovat s novým akcionářem, i přestože došlo k platnému a účinnému převodu akcie. Obdobný názor zastává I. Štenglová, jež považuje akcionářskou dohodu za závaznou pouze v případě, pokud se jí právní nástupce podřídí.³² Je na posouzení každého, zda se jedná o nevýhodu či výhodu tohoto právně obligačního institutu, neboť právě díky této nezávaznosti mají účastníci přehled o dění kolem dohody. V každém případě lze účastníkům dohody doporučit, aby si otázku závaznosti sjednali již předem. V praxi je závaznost často ošetřena předkupním právem ostatních akcionářů zúčastněných na dohodě a podepsáním dokumentu prokazujícího přistoupení k dohodě, jedná se například o listinu o přistoupení či souhlasné prohlášení.

Obdobný charakter mají akcionářské dohody v rámci dědictví. Podle ustanovení § 42 odst. 1 ZOK podíl ve společnosti, tedy i akcie, v úplnosti přechází na dědice, který vykonává stejná práva jako zůstavitel. Navíc toto ustanovení explicitně zakazuje jakékoliv omezení přechodu akcie. Dědic zůstavitele je oprávněn

---

³¹ BEJČEK, J. Akcionářské dohody na pomezí smluvního a soutěžního práva. In: CSACH, K., ed. *Akciové dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

³² ŠTENGLOVÁ, I. *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem*. Odborné školení konané dne 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

vykonávat akcionářská práva a povinnosti ještě před skončením pozůstalostního řízení jako správce pozůstalosti, a to buď na základě vůle zůstavitele, nebo jmenováním soudem. Správce pozůstalosti je poté oprávněn vykonávat prostou správu akcie, což dle B. Havla zahrnuje práva i povinnosti plynoucí z akcie, ale vždy za účelem udržení akcie pro dědice.³³ Je vhodné zmínit usnesení Vrchního soud v Praze sp. zn. 7 Cmo 134/2003 ze dne 23. 12. 2003, jež přisoudilo aktivní jednání dědici, nikoliv společnosti. Samotná akciová společnost nemá povinnost zjišťovat osobu, na kterou akcie přešly. Akcionářské dohody na rozdíl od akcie, nejsou součástí pozůstalosti a ze své podstaty nebudou společně s akcií přecházet na dědice.³⁴ Podle I. Štenglové nelze přechod akcionářské dohody ani nijak explicitně upravit.³⁵ V návaznosti na výše uvedené rozhodnutí, které zakládá akcionáři povinnosti aktivního jednání i v případě přechodu ex lege, je jasné, že dědic opět bude nucen k akcionářské dohodě zůstavitele výslovně přistoupit. Otázkou je, zda může k akcionářské dohodě přistoupit i jmenovaný správce pozůstalosti, jehož funkce může být pouze dočasná. V takovém případě je dle mého názoru nutné vycházet z podstaty prosté správy majetku, při níž je správce pozůstalosti povinen jednat s péčí řádného hospodáře. Jak uvedl B. Havel, je nutné správu akcie vykládat jako účelné spravování akcie za účelem následného užití dědicem. Pokud tedy správce pozůstalosti uzná za vhodné a v souladu s řádným hospodařením, že akcionářská dohoda bude nezbytná pro udržení akcie, nevidím důvod, proč by správce pozůstalosti takovou akcionářskou dohodu nemohl uzavřít. Uzavírání akcionářské dohody je nutné vždy posuzovat vzhledem ke splnění účelu pouze prosté správy, nikoliv správy úplné. V případě, že bude osoba správce pozůstalosti odlišná od osoby dědice, je nezbytné, aby dědic po skončení pozůstalostního řízení výslovně k akcionářské dohodě přistoupil. Jak funkce správce pozůstalosti, tak i účast na akcionářské dohodě jsou totiž osobnostní povahy. Ne vždy však skončení pozůstalostního řízení musí pro správce pozůstalosti znamenat zánik jeho účasti na akcionářské dohodě, bude záviset na obsahu takové dohody. Bude-li se dohoda vztahovat na držení akcie (například dohoda o výkonu hlasovacích práv),

---

³³ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P. a ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3., s. 108-109.

³⁴ *Ze zákona neplyne akciové společnosti povinnost v případě, že se dozví o smrti akcionáře držícího akcie na jméno, nicméně jí není oznámen přechod akcií na dědice, popřípadě není doložen přechod akcií, resp. ani úmrtí akcionáře, zjišťovat, na koho akcie zemřelého akcionáře přešly. Je věcí samotného akcionáře, aby v případě změny majitele akcií včetně změny v důsledku úmrtí učinil vůči společnosti takové úkony, na základě nichž bude do seznamu akcionářů zapsán.* Výrok usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

³⁵ ŠTENGLOVÁ, I. přednáška *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem*. 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

zaniká pro správce pozůstalosti ke dni skončení pozůstalostního řízení závazek z této dohody v důsledku nemožnosti plnění, jelikož není vlastníkem požadované akcie.

1.6.Slovenské pojetí akcionářských dohod

Slovenská právní úprava nahlíží na vedlejší dohody, respektive na akcionářské dohody, identickým pohledem jako česká. Vztah mezi stanovami a akcionářskými dohodami se od českého pojetí nijak neliší. Dohoda je považována za dokument stojící mimo stanovy, mimo základní strukturu společnosti. Jak uvádí K. Csach, akcionářská dohoda jako nekorporační dokument upravuje otázky obligačního charakteru, které však mohly být umístěny i do stanov společnosti.

Na rozdíl od české právní úpravy jsou instituty vedlejších dohod, včetně dohod akcionářských, výslovně upraveny v Obchodném zákoníku. Zatímco v českém právním prostředí jsou vedlejší dohody považované za nepojmenované smlouvy podle ustanovení § 1746 OZ, neboť konkrétní ustanovení o dohodách o výkonu hlasovacího práva § 186d ObchZ nebylo rekodifikací soukromého práva převzato, slovenská úprava výslovný zákaz určitých dohod o výkonu hlasovacích práv v ustanovení § 186a Obchodného zákoníka zachovala. Navíc pojetí vedlejších dohod upevnila přijatým ustanovením § 66c Obchodného zákoníka. Toto pozitivní vymezení umožňuje uzavřít vedlejší dohody, jejichž obsahem bude: *způsob a podmínky výkonu práv spojených s účastí na společnosti; způsob výkonu práv souvisejících se správou a řízením společnosti; podmínky a rozsah účasti na změnách základního jmění či ujednání související s převodem účasti ve společnosti.*³⁶ Podle K. Csacha má nově přijaté ustanovení vyvrátit iluzi o tom, že vedlejší, potažmo akcionářské dohody, je legitimní uzavřít pouze v rámci jednoduché společnosti na akcie, kde je zákon výslovně připouští.³⁷ Přijetí tohoto ustanovení nemá žádný vliv na právní posouzení dohod, i nadále budou akcionářské dohody, vyjma akcionářských dohod uzavřených podle § 220w Obchodného zákoníka, posuzovány jako institut závazkového práva, který byl dosud hojně v korporační praxi využíván. I když se z uvedeného ustanovení může zdát, že dohody se mohou týkat pouze otázek souvisejících s účastí na společnosti, není tomu tak. Takovou dohodu jsou, stejně jako v rámci českého právního

---

³⁶ Viz § 66c Obchodného zákoníka

³⁷ CSACH, K. Dohody medzi spoločníkmi. In: CSACH, K. ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

prostředí, oprávnění uzavřít nejen akcionáři, ale i samotná společnost či třetí osoby.³⁸ Pojetí akcionářských dohod není svým účelem a funkcí nijak odlišné od dohod uzavíraných podle českého práva, neboť slouží především k detailnější modifikace práv a povinností vyplývající akcionářům z jejich účasti v akciové společnosti. Obecně jsou akcionářské dohody podle slovenského práva neformální s tou výjimkou, kdy dojde k uzavření dohod v rámci jednoduché společnosti na akcie podle ustanovení § 220w Obchodného zákonníka, které vyžaduje písemnou formu těchto dohod. Těmto dohodám je níže věnována kapitola této diplomové práce.

Kromě akcionářských dohod upravených v ustanovení § 220w Obchodného zákonníka jsou akcionářské dohody nezávazné pro právní nástupce. Akcionářská dohoda nezavazuje ani samotnou akciovou společnost, pokud k ní sama jako subjekt práva nepřistoupí. Sdílím myšlenku s K. Csachem, že o vzniku účastenství společnosti na akcionářské dohodě nemusí rozhodovat valná hromada, ale jedná se o právní jednání patřící do působnosti statutárního orgánu.³⁹ Vlivem toho a také vlivem čistě smluvní povahy akcionářské dohody nemá její neplatnost vliv na usnesení valné hromady, tedy na rozhodnutí společnosti. Na rozdíl od českého právního předpisu Obchodný zákonník tuto neúčinnost neplatnosti akcionářské dohody na rozhodování společnosti výslovně zakotvuje v ustanovení § 66c odst. 2 Obchodného zákonníka. Sama o sobě nezavazuje akcionářská dohoda ani právní nástupce účastníka. Celkově lze shrnout, že i přes konkrétní zachycení vedlejších, a tedy i akcionářských dohod, ve slovenském obchodním zákoníku je povaha a následné pohlížení na ně totožné s českým právním pohledem.

Obecně budou akcionářské dohody limitovány stejně jako akcionářské dohody podle českého smluvního práva, tudíž i jejich obsah nesmí odporovat dobrým mravům, veřejnému pořádku či kogentním ustanovením Obchodného zákonníka. M. Kubinec za korektivy akcionářských dohod považuje také principy soukromého práva jako je ochrana poctivého styku, zákaz zneužití většiny, menšiny či jiné zneužití práva.⁴⁰

---

³⁸ K. Csach za třetí osoby považuje především věřitele společnosti, kteří chtějí mít chod společnosti pod kontrolou, ale nechtějí se stát jejími akcionáři.

³⁹ CSACH, K. Dohody medzi spoločníkmi. In: CSACH, K. ed. *Akciónárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

⁴⁰ KUBINEC, M. In MAMOJKA, M. *Obchodný zákonník: veľký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2016. ISBN 978-80-8155-065-2. s. 246

2. Limity akcionářských dohod

2.1. Obecné limity

Následné kapitoly ukáží, že akcionářské dohody nejsou tak bezbřehým a zcela neomezeným institutem, jak se na první pohled může zdát. Existují hranice, ve kterých se obsah akcionářských dohod musí pohybovat. Základní limitací veškerého právního jednání je text zákona, a i ten bude primárně aplikován na akcionářské dohody bez ohledu na to, že samy dohody nejsou zákonem výslovně upraveny. Akcionářská dohoda musí vyhovovat zákonným pravidlům právního jednání, které podle občanskoprávní teorie obsahuje subjekty, vůli a její projev, a v neposlední řadě také předmět projevu vůle.⁴¹ Akcionáři či jiné osoby uzavírající dohodu musí být osobou v právním slova smyslu, tedy musí mít právní subjektivitu a být právně svéprávná. Uzavření dohody nevyklučuje ani omezená svéprávnost, ale pouze v případě, že se omezení netýká daného právního jednání. Nevidím ani žádný problém v tom, aby se akcionář dal za účelem uzavření akcionářské dohody zastoupit, nicméně toto zastoupení vnímám pouze jako zastoupení při podpisu akcionářské dohody, přičemž její následné plnění bude již vykonávat daný akcionář. Jelikož jsou akcionářské dohody především vázány na osobu akcionáře, domnívá se, že není možné, aby požadované vlastnosti akcionáře suplovala jiná třetí osoba nevlastnící akcii. V neposlední řadě je pro akcionářské dohody nezbytný, řádný a vážný projev vůle akcionáře takovou dohodu uzavřít. Osoby uzavírající akcionářskou dohodu by tak měly činit z vlastního přesvědčení, nikoliv z cizího donucení.⁴² Obsah akcionářských dohod musí být určitý a srozumitelný, aby bylo možné zjistit jejich obsah, není-li dostatečně zhojen, bude se jednat o zdánlivé právní jednání. Všechny akcionářské dohody nicméně podléhají zásadě *in favorem negotii (in favorem contractus)*, která je přímo zakotvena v ustanovení § 574 OZ.⁴³

---

⁴¹ZUKLÍNOVÁ M. In: DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., a ZUKLÍNOVÁ, M. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-325-8. s. 158.

⁴² Viz § 552 OZ

⁴³ Viz § 574 OZ

2.1.1. Limit smluvní autonomie

Základním limitem pro akcionářské dohody je ustanovení § 1 odst. 2 OZ, na základě kterého nesmí akcionářské dohody porušovat dobré mravy, veřejný pořádek či práva postavení osob. Akcionářská dohoda porušuje veřejný pořádek, je-li v rozporu se základními pravidly akciové společnosti, jež mají kogentní povahu, tzn. se stanovami. Jak vyplývá ze soudní judikatury, včetně nálezů Ústavního soudu, je za dobré mravy považován *souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.*⁴⁴ Toto odůvodnění dobrých mravů se bude vztahovat také k akcionářským dohodám, s tím, že k porušení dojde, bude-li dohoda zjevně neúměrná a nepřiměřená až zneužívající. V případě porušení dobrých mravů či veřejného pořádku dochází k absolutní neplatnosti právního jednání. Naopak při porušení práv týkajících se postavení osob, dochází k relativní neplatnosti právního jednání. Podle J. Hurdíka patří mezi práva týkající se postavení osob především statusové otázky, které pro právnické osoby představují organizační strukturu, účel právnické osoby či způsobilost působit v právních vztazích.⁴⁵ Absolutní neplatnost akcionářských dohod bude kopírovat podmínky ustanovení § 588 OZ. Typ neplatnosti bude mít vliv na případné vymáhání akcionářské dohody, neboť relativní neplatnosti akcionářské dohody se budou muset její účastníci dovolat, zatímco k absolutní přihlédne soud i bez návrhu. Veškeré tyto limity jsou obecným omezením obligačního právního jednání, jež platí i pro akcionářské dohody.

Jako dvoustranné právní jednání jsou akcionářské dohody účinné k okamžiku projevení vůle stran dohodu uzavřít, případně okamžikem dojití do dispoziční sféry některému z účastníků. Jejich účinnost není vázána na zápis ve veřejném seznamu či jiné publikaci. Účinnost akcionářské dohody může být oddálena sjednanou podmínkou, nicméně pro stanovení podmínky platí opět zásady uvedené v § 548 OZ, tedy nesmí být taková podmínka nemožná. S účinností souvisí i právo dovolat se neúčinnosti určitých právních jednání, které se bude rovněž týkat akcionářských dohod. Limit ve formě

---

⁴⁴ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II ÚS 249/97. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁴⁵ HURDÍK, J. Kogentnost a dispozitivnost ustanovení nového občanského zákoníku o právnických osobách. Ke vzájemné použitelnosti ustanovení o nadacích a nadačních fondech. *Právní rozhledy* 7/2014. Nakladatelství C.H.Beck [právní informační systém]. [cit. 30. 1. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

neúčinnosti bude opět dělen na neúčinnost absolutní, jenž bude působit *erga omnes*, a na relativně působící *inter partes*. Myslím, že v případě, kdy akcionář jako dlužník uzavře akcionářskou dohodu s ostatními akcionáři, v důsledku níž dojde ke zkrácení akcionářova věřitele, bude dlužníkovo jednání relativně neurčité. Díky tomu bude mít věřitel právo dovolávat se vůči sobě neúčinnosti takové akcionářské dohody prostřednictvím podání odpůrcí žaloby v souladu s ustanovením § 589 odst. 2 OZ. Občanský zákoník taxativně vyjmenovává jednání, vůči kterým lze odpůrcí žalobu podat v ustanovení § 590 – 592 OZ.⁴⁶ Může se jednat například o situaci, kdy dlužník jako akcionář uzavře s jiným akcionářem dohodu o předkupním právu k akci, na jejíž odkup má věřitel právo. Tím došlo ke zkrácení věřitele, neboť dlužníkovi z akcionářské dohody plyne povinnost nabídnout akcii ke koupi nejprve jinému účastníkovi. Stejně tak bude posuzována zdánlivost akcionářských dohod, pokud účastníci neprojeví vážnou vůli akcionářskou dohodu uzavřít a dodržovat ji, nebo taková vůle bude nesrozumitelná.⁴⁷ Akcionáři jsou při uzavírání dohody limitováni projevem jejich vážné vůle, která směřuje k obsahu dohody. Účinný občanský zákoník od minulé právní úpravy převzal výklad zastřenému právního jednání, které je nyní upraveno v ustanovení § 555 odst. 2 OZ.⁴⁸ Znění akcionářské dohody se bude vždy posuzovat podle pravé povahy a má-li náležitosti jiného právního jednání, bude za něj posuzováno. Ke stejnému závěru došel Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 29 Odo 3/2005 ze dne 22. března 2006, z něhož vyplývá, že limit zastřenému jednání bude použitelný i na akcionářské dohody.⁴⁹ Bude-li například akcionářská dohoda o předkupním právu obsahovat znaky smlouvy o převodu akcie, bude na takovou akcii hleděno jako na smlouvu o převodu akcie včetně zákonných požadavků.

Otázkou je, zda existují ještě další limity. Účastníky akcionářské dohody mohou být bezesporu členové volených orgánů akciové společnosti, na něž se může vztahovat smlouva o výkonu funkce. Smlouva o výkonu funkce je bezesporu zcela obligacním

---

⁴⁶ Jedná se především o jednání, která dlužník učinil v posledních 5 letech s úmyslem zkrátit věřitele, přičemž druhá strana o tomto úmyslu věděla; učinil v posledních 2 letech, zkrátit věřitele a druhé straně to muselo být známo; učinil s osobou jemu blízkou nebo v její prospěch. Dále vůči jednání dlužníka, kterým došlo k mrhání s majetkem, jednání poskytovanému bezúplatně třetí osobě či jímž způsobil vznik, zachování zajišťovacího práva.

⁴⁷ Viz § 552 – 553 OZ

⁴⁸ Viz § 555 odst. 2 OZ

⁴⁹ *Směřovala-li vůle účastníků smlouvy k jejímu uzavření za jiných podmínek (v projednávané věci za jinou cenu), než je ve smlouvě uvedeno, je uzavřená smlouva simulovaným úkonem a zastřeným úkonem je smlouva uzavíraná za cenu, kterou účastníci mezi sebou skutečně dohodli.* Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

nástrojem upravující vztahy mezi společností a osobou vykonávající v ní stanovenou funkci.⁵⁰ Jelikož právní vztah mezi členem orgánu společnosti a samotnou společností vzniká *ex lege* zvolením, závisí zcela na vůli společnosti a člena orgánu, zda a s jakými podmínkami smlouvu o výkonu uzavřou.⁵¹ Rozhodnou-li se strany pro uzavření smlouvy o výkonu funkce, zákon v ustanovení § 60 ZOK upravuje pravidla pro odměňování člena, je-li sjednán úplatný výkon funkce. Dále pro smlouvu zákon stanoví zásadní požadavky v § 59 odst. 2 ZOK: „*Smlouva o výkonu funkce se v kapitálové společnosti sjednává písemně a schvaluje ji, včetně jejích změn, nejvyšší orgán společnosti.*“ Na základě toho je možné si položit otázku, zda by bylo možné uzavřít místo smlouvy o výkonu funkce pouze akcionářskou dohodu. Akciové společnosti by tím odpadly náklady na svolání valné hromady z důvodu schválení smlouvy.⁵² Jelikož smlouva o výkonu funkce je dobrovolná, nevidím důvod, proč by akcionářská dohoda o výkonu funkcí člena orgánů nemohla být uzavřena. Nicméně taková smlouva o výkonu funkce bude zavazovat pouze její účastníky, kteří budou muset vyplácet odměnu z vlastních zdrojů. Domnívám se, že akcionářská dohoda o výkonu funkce nemůže zavazovat společnost k tomu, aby vyplácela případnou odměnu z peněz společnosti, jelikož účastníky akcionářské dohody nejsou všichni akcionáři. Takovým postupem by došlo k nedůvodnému porušení rovného zacházení s akcionáři podle ustanovení § 244 odst. 1 ZOK. Pokud účastníkem nebude samotná společnost nelze postupovat podle ustanovení § 59 odst. 4 ZOK, neboť taková akcionářská dohoda není vůči společnosti zavazující. Je nutné podotknout, že bez ohledu na smlouvu o výkonu funkce, je člen orgánu ode dne jeho zvolení povinen vykonávat svoji funkci s péčí řádného hospodáře v souladu s kogentním ustanovením § 159 OZ.⁵³

---

⁵⁰ I. Štenglová považuje smlouvu o výkonu funkce za typ příkazní smlouvy na základě, které člen orgánu vykonává příkazy společnosti. In Štenglová, I., Havel, B., Čileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1008 s., s. 150-153.

⁵¹ Nedojde-li k uzavření smlouvy o výkonu funkce, budou na výkon člena orgánu aplikována ustanovení občanského zákoníku týkající se příkazní smlouvy, tedy ustanovení § 2430 až 2444 OZ.

⁵² Smlouvu o výkonu funkce člena orgánu může případně schválit dozorčí rada či správní rada.

⁵³ Srovnej § 159 odst. 1 OZ: „*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.*“

2.1.2. Limit nedůvodného zvýhodnění akcionářů

Ustanovení § 212 OZ představuje obecnou klauzuli toho, jakým způsobem se má jakákoliv korporace chovat vůči svým členům. Podle tohoto ustanovení nesmí obchodní korporace zvýhodňovat svého člena a je povinna šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.⁵⁴ Zákaz zvýhodnění nebo naopak znevýhodnění členů společnosti se vztahuje pouze na případy, ve kterých je jednání společnosti vůči svým členům bezdůvodné. Vztahovat zákaz na kterékoliv znevýhodnění není možné, jelikož nelze dosáhnout absolutní rovnosti mezi členy. Sám zákon například umožňuje v rámci akciové společnosti zvýhodnění některých akcionářů tím, že dochází k emisi akcií s rozdílnými počty hlasů, případně vytvoření různých druhů podílů.⁵⁵ Zvláštní regulaci související se znevýhodněním členů korporace upravuje ustanovení § 244 ZOK, které přikazuje akciové společnosti zacházet se všemi akcionáři stejně a zakazuje zvýhodnění některého z akcionářů na úkor společnosti nebo jiných akcionářů.⁵⁶ Samozřejmě lze namítnout, že přece každá akcionářská dohoda určitým způsobem zvýhodňuje některé akcionáře, už jen proto, že jsou jejími účastníky a jiní nikoliv. Taková námitka je irelevantní, jelikož na tomto zvýhodnění je postaveno celé smluvní právo, každý z akcionářů má smluvní volnost se rozhodnout, zda k akcionářské dohodě přistoupí. Nemůže být akcionářům zakázáno právo dobrovolně uzavírat dohody s těmi, které považují za vhodné ke spolupráci. Volnost akcionářů tkví také v tom, že mají možnost podle své vůle akcionářskou dohodu vypovědět. Ustanovení § 244 ZOK přímo obsahuje znění, že společnost zachází se svými akcionáři stejně, tudíž se tento korektiv vztahuje pouze na společnost. Společnost má dbát na to, aby v případě sjednání akcionářské dohody, v níž bude smluvní stranou, nedošlo k neodůvodnitelnému a nepřiměřenému znevýhodnění konkrétních akcionářů.⁵⁷ Jak již bylo výše uvedeno, může být stranou akcionářské dohody také sama společnost, a právě díky tomu je společnost povinna dodržovat ustanovení § 244 ZOK i vzhledem k obsahu akcionářské dohody. Podle J. Lasáka s J. Dědičem může být společnost účastníkem akcionářské dohody pouze za předpokladu, že smluvními stranami dohody jsou všichni akcionáři.⁵⁸ S tímto názorem

---

⁵⁴ Obdobný obecný zákaz znevýhodnění byl uveden v ustanovení § 56a odst. 2 ObchZ: „*Jakékoli jednání, jehož cílem je některého ze společníků zneužívajícím způsobem znevýhodnit, je zakázáno.*“

⁵⁵ Viz § 146 odst. 1 písm. d) ZOK. Obdobně ustanovení § 250 odst. 2 písm. e) ZOK

⁵⁶ Viz § 244 ZOK

⁵⁷ LASÁK, J. In: LASÁK, J., POKORNÁ J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. aj. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.* 2014 In: ASPI - online [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 30. 1. 2017].

⁵⁸ Autoři mají za to, že nebudou-li účastníky všichni akcionáři, může dojít k naplnění předpokladů ustanovení § 244 ZOK, tedy k zvýhodnění či nezvýhodnění některých akcionářů.

nesouhlasím a domnívám se, že akciová společnost může být účastníkem i takové akcionářské dohody, kterou uzavřou jen někteří akcionáři. To, že společnost uzavře akcionářskou dohodu jen s některými z akcionářů, nemůže být považováno za nedůvodné zvýhodnění dle výše uvedeného ustanovení, neboť na základě toho by mohlo být namítáno znevýhodnění v rámci vydání akcií s rozdílnou váhou hlasů.⁵⁹ Nadto jsou to většinou akcionáři, kteří uzavření dohody iniciují, ať pouze mezi sebou či i vůči společnosti, nikoliv sama společnost, která by touto dohodou chtěla zvýhodnit či naopak nezvýhodnit některé z nich.

Uzavře-li tedy akciová společnost akcionářskou dohodu s některými ze svých akcionářů, neměla by ji bezdůvodně znevýhodňovat, neboť by tím bylo porušeno zvláštní ustanovení § 244 ZOK a dohoda by byla považována za relativně neplatnou.⁶⁰ K závěru neplatnosti právního jednání vzhledem k obsahu akcionářské dohody znevýhodňující některého z akcionářů dospěla také K. Hurychová, která ve svém článku polemizovala, zda se v souladu s doslovným jazykovým výkladem nebude jednat o zdánlivé právní jednání.⁶¹ Vzhledem k tomu, že ustanovení § 244 odst. 2 ZOK obsahuje slovo „nepřihlíží se“ mělo by být takové právní jednání v souladu s jazykovým výkladem občanského zákoníku považované za jednání zdánlivé, tj. takové, které nezakládalo žádná práva či povinnosti a jakýkoliv příjem z tohoto jednání by se posuzoval jako bezdůvodné obohacení. Souhlasím s autorkou, že považovat taková jednání za právně irelevantní by bylo nepřiměřeně přísné a takové pojetí by se diametrálně lišilo od sankcí, jež u jiných ustanovení zákon za porušení zásady rovnosti ukládá.⁶² Závěru o relativní neplatnosti takového jednání svědčí také fakt, že ustanovení slouží především k ochraně před bezdůvodným znevýhodněním, a to je třeba posuzovat případ od případu, a je tudíž žádoucí ponechat na dotčených akcionářích, zda takové jednání považují za bezdůvodné zvýhodnění či nikoliv. Uzavře-li tedy akciová společnost akcionářskou dohodu, která bude

---

DĚDIČ, J., LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K., ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku]

⁵⁹ Viz § 276 odst. 3 ZOK

⁶⁰ Podle důvodové zprávy k § 244 ZOK: „V obecném ustanovení je akcentována zásada rovnosti zacházení, kdy jakékoliv právní jednání omezující rovnost je neplatné. Tento princip, jistě stěžejní pro akciové právo, je formulován jako generální pravidlo a zákaz s tím, že v dalším textu již opakován není – např. při zakládání společnosti nebo při zvyšování základního kapitálu.“ Důvodová zpráva. In: ASPI - online [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 15. 4. 2017].

⁶¹ HURYCHOVÁ, K. Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři - k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK. *Obchodněprávní revue*. 2015, 2015(10). In C.H. Beck [právní informační systém] [cit. 15. 4. 2017].

⁶² V případě zneužití hlasovacího práva v korporaci zákon v ustanovení § 428 ZOK ukládá pouze relativní neplatnost. Ke stejnému výsledku dojde v případě porušení pravidel o střetu zájmů.

bezdůvodně znevýhodňovat jiné akcionáře, mohou se dotčení akcionáři dožadovat náhrady škody v důsledku porušení zákonné povinnosti podle ustanovení § 2910 OZ.

2.1.3. Omezení druhů akcií

Jedním z důvodů, proč jsou akcionářské dohody uzavírány, je úprava práv a povinností akcionářů. Zákon o obchodních korporacích upravuje některá práva a povinnosti akcionářů, nicméně se nejedná o taxativní výčet. K názoru demonstrativního výčtu práv se přiklání i L. Josková, která uvedla: „*Vedle práv uvedených v zákoně je možné, aby společnost vydávala akcie s dalšími právy; vydávání dalších druhů akcií musí umožnit stanovy.*“⁶³ Zákonná práva akcionářů se nejčastěji dělí na práva podílet se na řízení společnosti, tj. právo na vysvětlení, hlasovací právo a právo účasti na valné hromadě, právo podat žalobu na neplatnost usnesení valné hromady; a na práva majetková, mezi něž patří například právo na zisku, právo na podílu na likvidačním zůstatku či právo na přednostním úpisu akcií při zvýšení základního kapitálu.⁶⁴ Na možnosti spojení dalších práv se odborná veřejnost shodne jednotně, avšak vzniká dvojkolejnost ohledně toho, jaká práva mohou být s akcií spojena. Někteří odborníci mají za to, že zvláštními právy mohou být jakákoliv práva, jež zákon nezakazuje. Jiní naopak podotýkají, že zvláštními právy mohou být jenom taková, která souvisí s účastí ve společnosti.⁶⁵ Je nájisto, že se zvláštním druhem akcií nelze spojit povinnosti akcionáře, protože ustanovení § 276 odst. 1 ZOK hovoří pouze o možnosti vydání akcií se zvláštními právy, nikoliv povinnostmi.⁶⁶ Jsou taková omezení týkající se zvláštních druhů akcií také omezením akcionářských dohod? Může být na základě akcionářské dohody vytvořen zvláštní druh akcie, jenž by obcházel zákonná omezení? Předně k otázce týkající se zvláštních práv akcionářů, která budou založena akcionářskou dohodou. Jsem přesvědčena, že obsah akcionářské dohody by se měl týkat práv a povinností souvisejících s účastí v akciové společnosti, neboť jedním z primárních účelů akcionářských dohod je úprava zvláštních práv akcionářů, která nebyla stanovami zakotvena. Na druhou

---

⁶³ JOSKOVÁ, L. In ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I. PELIKÁNOVÁ, I a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 396-397.

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ ČECH, P. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, č. 10. s. 36. Dále uvádí: „*Práva tvořící druh akcie musí směřovat k výkonu podílu akcionáře na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku.*“ Nic však nebrání společnosti, aby vydala nepojmenované cenné papíry, které by zajišťovaly výhody nesouvisející s účastí na společnosti.

⁶⁶ Viz § 276 odst. 1 ZOK

stranu se akcionářská dohoda váže k osobě akcionáře, a pokud akcionáři mezi sebou sjednají práva či povinnosti, které nebudou souviset s účastí ve společnosti, ale budou splňovat náležitosti právních jednání, nevidím důvod, proč by taková jednání měla být neplatná. Diskutované pojetí akcionářských práv, která lze či nelze vtělit do zvláštních druhů akcií tedy za limit akcionářských dohod nepovažuji a mám za to, že akcionáři jsou oprávněni obligačně rozšířit či naopak zúžit svá práva, bez ohledu na jejich možnou inkorporaci do akcie. Podle J. Lasáka s J. Dědičem je možné uzavřít akcionářskou dohodu, kterou se účastníci do budoucna vzdají svého práva na podíl na zisku či likvidačním zůstatku, ačkoliv sjednání zvláštního druhu akcií, které by snižovaly úbytek práv akcionáře, není možné.⁶⁷ J. Lasák s J. Dědičem řeší vydání akcií bez hlasovacího práva právě prostřednictvím akcionářské dohody, na základě které se akcionář vzdá hlasovacího práva. Podle autorů nepůjde o obcházení zákona, neboť nebyla vydána akcie bez hlasovacího práva, akcionář se pouze zavázal své hlasovací právo nevykonávat. Cituji: „*Mohou-li stanovy určit („korporačně“) případy, kdy akcionář nevykonává své hlasovací právo, tím spíše se může výkonu hlasovacích práv vzdát akcionář „obligačně“ v akciové smlouvě.*“⁶⁸ Takové vzdání by bylo účinné pouze mezi účastníky dohody, v žádném případě by nepostihovalo jejich nástupce. Příkladem může být také akcionářská dohoda týkající se vyplácení dividend mezi akcionáře. Domnívám se, že společnost by měla obsah takové dohody akceptovat a část zisku připadající akcionáři, jenž se v akcionářské dohodě vzdal svého práva na zisku, rozdělit mezi ostatní akcionáře.⁶⁹ Nebude-li akciová společnost účastníkem akcionářské dohody či jí nebude akcionářská dohoda předložena, není oprávněna nevyplatit danému akcionáři jeho podíl na zisku a bude postupovat v souladu se stanovami. Je tak v zájmu účastníků dohody tuto možnou situaci upravit, například formou smlouvy o plnění třetí osoby podle ustanovení § 1769 OZ.⁷⁰

Jinak tomu bude ale v případě odpovědi na otázku, zda lze prostřednictvím akcionářských dohod vytvořit zvláštní druh akcie. Ustanovení § 250 odst. 2 písm. d) ZOK jasně stanoví, že různé druhy akcií musí být předem určeny ve stanovách, včetně jejich názvu

---

⁶⁷ Dřívější ustanovení § 574 odst. 2 ObčZ, které považovalo vzdání se práv, jež v budoucnosti teprve vzniknout za neplatné, nebylo převzato. Nicméně i v současném občanském zákoníku jsou místa, kde se možnost vzdání práv do budoucna omezuje, např. § 2898 OZ; § 2943 odst. 2 OZ.

⁶⁸ DĚDIČ, Jan a Jan LASÁK. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K. ed. *Akciové dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

⁶⁹ Tamtéž. Podle J. Lasáka s J. Dědičem se jedná o princip odlišný od § 309 odst. 2 ZOK, na základě kterého společnost, jež nabyla vlastní akcie, převede připadající část zisku na účet nerozděleného zisku a teprve až v dalších letech jej případně akcionářům vyplatí.

⁷⁰ Viz § 1769 věty první OZ

a popisu jejich vlastností.⁷¹ Pokud by tedy akcionáři chtěli založit zvláštní druh akcií, musel by být tento úmysl schválen nejvyšším orgánem společnosti a uveden ve stanovách, čímž odpadá neformální výhoda akcionářské dohody. Zároveň zde už by bylo nutné splnit požadavky týkající se zvláštních práv akcionářů, např. v případě názoru, že zvláštní práva akcionářů se mohou týkat pouze práv souvisejících s účastí ve společnosti. Pokud by nebyly, jednalo by se tím o neplatné usnesení nejvyššího orgánu, potažmo neplatné ustanovení stanov. Navíc emitentem akcií může být pouze akciová společnost. Tudíž vydání zvláštních druhů akcií prostřednictvím akcionářské dohody není možné.

2.1.4. Orgány akcionářů, případně vnitřní společnosti

Akciová společnost může v rámci své struktury vytvořit kromě obligatorního představenstva a dozorčí rady u dualistické struktury akciové společnosti, případně statutárního ředitele a správní rady u struktury monistické, také jiné fakultativní orgány. Obecně jsou obchodní společnosti oprávněny vytvářet orgány o jednom či více členech, tak jak je uvedeno v ustanovení § 152 OZ.⁷² K možnosti vytváření dobrovolných orgánů se přiklání také D. Patěk, avšak při této dispozitivnosti ukazuje na limit, který nelze obejít. Fakultativně zřízené orgány nesmí mít ve své působnosti to, co zákon svěřuje obligatornímu orgánu.⁷³ Ke stejnému závěru se vyjádřil také Nejvyšší soud České republiky, který ve svém usnesení sp. zn. 29 Cdo 4563/2008 ze dne 24. 11. 2009 konstatoval: „*Společníci nemohou ujednáním ve společenské smlouvě odejmout obligatorně zřízovanému orgánu (jednateli) část působnosti svěřené mu zákonem a svěřit ji do působnosti zákonem nepředvídaného orgánu společnosti zřízovaného společenskou smlouvou.*“⁷⁴ Přestože se zmíněné soudní usnesení vztahuje ke společnosti s ručením omezeným, budou jeho závěry aplikovatelné i na akciovou společnost. O tom, že v rámci struktury akciové společnosti mohou být zřízeny fakultativní orgány, svědčí i ustanovení § 421 odst. 2 písm. f) ZOK, jenž do působnosti valné hromady akciové společnosti dává možnost volby či odvolání členů i jiných orgánů určených stanovami.⁷⁵

---

⁷¹ Viz § 250 odst. 2 písm. d) ZOK

⁷² Viz § 152 OZ

⁷³ PATĚK, D. In ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., a PELIKÁNOVÁ, I. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 9788074787355.

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁷⁵ Srovnej ustanovení § 421 odst. 2 písm. f) ZOK: *Do působnosti valné hromady náleží volba a odvolání členů dozorčí nebo správní rady a jiných orgánů určených stanovami, s výjimkou členů dozorčí rady, které nevolí valná hromada...*

Vlivem akcionářských dohod, především dohod o výkonu hlasovacích práv, o nichž bude pojednáno níže, může dojít i k vytvoření tzv. vnitřních orgánů. Vnitřním orgánům tedy zbývá plnit pouze funkce typu reprezentativního, poradního, propagačního či kontrolního orgánu, v případě kontrolního orgánu však nesmí nahrazovat funkci dozorčí rady. S. Černá tyto orgány označuje jako *vnitřní společnosti*, které mají ve společnosti zásadní vliv, ale i přesto nejsou považovány za fakultativní orgán společnosti, i když na řízení akciové společnosti mají často zásadní vliv.

Ohledně *vnitřních společností* se objevuje otázka, do jaké míry je obsah akcionářské dohody závazný pro předmětnou společnost, případně pro akcionáře, kteří nejsou účastníky této dohody? Jakým způsobem rozhodují její účastníci, potažmo jaké důsledky plynou účastníkovi dohody, který jedná v rozporu s tímto rozhodnutím? Podle některých autorů by na základě neplatné vnitřní dohody mohlo dojít k neplatnosti usnesení valné hromady. Podle V. Janoška je pro určení platnosti usnesení valné hromady nutné posuzovat důvod neplatnosti vnitřní dohody. Bude-li neplatnost dohody zasahovat do ochrany zájmů společnosti, může se jednat o narušení vnitřních poměrů společnosti a tím způsobit neplatnost usnesení valné hromady.⁷⁶ S tímto názorem nemohu souhlasit. Akcionářská dohoda o výkonu hlasovacích práv je stále obligačním prostředkem. Akcionáři na valné hromadě hlasují z vlastní vůle a záleží pouze na nich, zda v souladu s předchozí dohodou. K podobnému řešení dospěl i německý Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ZR 116/08 ze dne 24. 11. 2008, akcionáři se v rámci dohody o ochranném společenství dohodli, že v případě hlasování na valné hromadě, budou hlasovat v souladu s rozhodnutím, které již přijali v rámci vnitřního seskupení. Rozhodnutí vnitřního seskupení bylo nutné přijmout většinou hlasů. Následně akcionáři na konaných valných hromadách rozhodovali v rozporu s dohodou přijatou vnitřním seskupením. Německý Nejvyšší soud konstatoval: „*Dohoda je způsobem, jak se vytváří společný postup - a v konečné instanci tvoří společnou vůli - která se jako jednotná následně prezentuje na valné hromadě sladěným hlasováním. Na taková rozhodnutí zájmových společenství akcionářů nejsou přenositelná ustanovení korporálního práva týkající se podmínek přijetí rozhodnutí nejvyššího orgánu.*“⁷⁷ Z rozhodnutí jasně vyplývá, že porušení dohody vnitřního

---

⁷⁶ JANOŠEK, V. *Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, systace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov*. Obchodněprávní revue 4/2016, s. 109.

⁷⁷ Rozhodnutí německého Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2008, II ZR 116/08. ČERNÁ, S. *Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů"*. In: CSACH, K. ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

seskupení má důsledek především v plnění povinností vůči ostatním společníkům, kteří mohou vyžadovat náhradu vzniklé škody za porušení smluvní povinnosti, především smluvní pokutu.⁷⁸ Určení způsobu hlasování akcionářů vnitřního seskupení působí pouze mezi těmito akcionáři, ne navenek vůči usnesení nejvyššího orgánu, na platnost usnesení nejvyššího orgánu nebude mít tedy rozporné hlasování žádný vliv. V případě nedodržení dohody o výkonu hlasovacího práva nebudou splněny podmínky ustanovení § 428 ZOK, které umožňuje domáhat se neplatnosti usnesení valné hromady pouze v případě konfliktu s jiným právním předpisem, stanovami nebo dobrými mravy.⁷⁹ V určitém případě by mohlo jít o rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 428 odst. 2 ZOK, nicméně stejně jako P. Čech se domnívám, že takové porušení by vyžadovalo větší zásah do dobrých mravů.⁸⁰ Lze se však zcela pozitivně stavět k možnosti nepřihlížet k hlasům akcionáře, díky nimž zneužívá své hlasovací právo a je zcela irelevantní, že akcionář uzavřel akcionářskou dohodu nebo ne, jelikož v době hlasování na valné hromadě rozhoduje pouze sám za sebe.

2.2. Stanovy společnosti

Jak již bylo výše uvedeno, zákon explicitně předurčuje náležitosti stanov, které bez ohledu na vůli akcionářů musí být součástí stanov a nelze je ze stanov vyjmout.⁸¹ Nicméně akcionáři mají možnost volby, v jakém rozsahu a jak podrobně stanovy sepsají. Zakladatelské právní jednání může být detailně rozpracovaný dokument pravidel akciové společnosti či pouze obecně-popisným řádem. Už na základě toho akcionáři projevují svůj přístup vůči společnosti. Domnívám se, že akciové společnosti postavené na liberálnějším smluvním přístupu jsou považovány za jednotku schopnou řádného fungování i bez nutnosti přísných regulací. Podle analýzy A. Carvalhala, kterou použil pro sepsání článku o akciových společnostech v Brazílii, jsou takové společnosti pokládány za vhodnější cíl pro investice a mají vyšší tržní ocenění. Podle výsledků jeho

---

⁷⁸ Viz ustanovení § 2048 OZ: *Ujednají-li strany pro případ porušení smlouvené povinnosti smluvní pokutu v určité výši nebo způsob, jak se výše smluvní pokuty určí, může věřitel požadovat smluvní pokutu bez zřetele k tomu, zda mu porušením utvrzené povinnosti vznikla škoda. Smluvní pokuta může být ujednána i v jiném plnění než peněžitěm.* Na rozdíl od dřívější úpravy nemusí být smluvní pokuta sjednána písemně.

⁷⁹ Viz § 428 ZOK

⁸⁰ Obdobně se k problému nesouladu dohody o výkonu hlasovacích práv a následném hlasování na valné hromadě vyjádřil P. Čech. Přestože příklad byl uveden na společnosti s ručením omezeným, myslím, že intenzita zásahu do poctivosti a spravedlnosti je aplikovatelná i na dohody v rámci akciové společnosti. ČECH, P.: In ČERNÁ, S. et al. *Sbírka příkladů z obchodního práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 149-150.

⁸¹ Podle ustanovení § 250 odst. 2 ZOK se jedná především o firmu a předmět podnikání, výši základního kapitálu a počet akcií nebo údaj o zvoleném vnitřním systému společnosti.

práce je hlavní úlohou akcionářských dohod především zmírňování potenciálních střetů mezi akcionáři, jenž je díky nim jednodušší a stabilnější.⁸² S výsledkem analýzy souhlasím, vždyť prosperující a fungující společnost bez nutnosti přísných pevných pravidel svědčí nejen o její samostatnosti, ale i o loajalitě akcionářů vůči této společnosti. Akcionáři takové společnosti jsou schopni vzájemné komunikace založené pouze na smluvním právu. O důležitosti stanov akciové společnosti bylo pojednáno výše, ale z hlediska limitace akcionářských dohod vyvstává otázka, jaký je vzájemných vztah těchto dvou institutů. Je nesporné, že akcionářské dohody mohou pozitivně rozšiřovat ustanovení stanov požadované ustanovením § 250 odst. 2 ZOK. Není-li daný právní vztah ve stanovách upraven a ani zákon jeho zakotvení nepožaduje, mají akcionáři volné pole působnosti. Zatímco ve stanovách je například vytvořen fakultativní orgán, na základě obligačního dokumentu může naopak být upraven způsob jeho jednání či jiné vztahy v rámci tohoto orgánu. Samozřejmě opět musí být splněny obecné požadavky smluvního práva.

Mohou však akcionářské dohody upravovat vztahy odlišně od stanov? Podle S. Černé je možné jít proti textu stanov ve formě jednorázového prolomení na základě společné dohody všech akcionářů, neboť není možné přehlížet stále se vyvíjející život společnosti, který se v akcionářských dohodách odráží. Ve svém článku poukazuje na německou doktrínu *Satzungdurchbrechung* (tzv. prolomení společenské smlouvy) upozorňující na nemožnost ignorace reality společenského života projevující se právě v akcionářských dohodách.⁸³ K podobnému závěru došel i Nejvyšší soud České republiky, který ve svém rozhodnutí sp. zn. 29 Cdo 2254/2007 ze dne 22. 4. 2009 povolil možnost dohody všech společníků na rozhodném dni pro určení vypořádacího podílu.⁸⁴ Znění ustanovení § 61 odst. 2 ObchZ určovalo způsob výpočtu vypořádacího podílu a výplaty, pokud tak neurčila společenská smlouva, obdobně tak určuje ustanovení § 36 odst. 2 ZOK. Dovolatelka se domnívala, že možnost určení ve společenské smlouvě se týkala pouze způsobu výplaty vypořádacího podílu, nikoliv jeho výpočtu. S touto domněnkou se Nejvyšší soud České republiky neztotožnil a podle jeho názoru: „...se nelze omezovat jen na tu část ustanovení, která pojednává o výplatě v penězích. Z gramatického

---

⁸² CARVALHAL, A. Do shareholder agreements affect market valuation? Evidence from Brazilian listed firms. *Journal of Corporate Finance*. 2012, 18(4). Pages 919-933. ISSN 09291199. In: ScienceDirect [online], [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://sfx.is.cuni.cz/>.

⁸³ ČERNÁ, S. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 1/2011. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁸⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

hlediska neplatí, že vedlejší (přípustková) věta rozvíjí jen část věty hlavní přiléhající k této vedlejší větě, jsou-li obě části věty hlavní spojeny slučovacím poměrem (spojka „a“). Opačný výklad § 61 odst. 2 obch. zák. by ostatně postrádal také logiku věcnou.“ Na základě toho Nejvyšší soud České republiky ve svém výroku potvrdil možnost dohody všech společníků na způsobu určení výše vypořádacího podílu společníka, nebyla-li tato dohoda v rozporu nebo neobcházela zákon či nebyla v rozporu s dobrými mravy nebo zásadami poctivého styku. I přesto, že dané rozhodnutí posuzovalo stav dnes neúčinného obchodního zákoníku, bude možné jej aplikovat i na současnou právní úpravu. K podobným závěrům dochází také J. Dědič s J. Lasákem, kteří podotýkají, že v případě odlišné úpravy akcionářské dohody a stanov je nutné rozlišovat šíři závaznosti dohody. Pokud by účastníky akcionářské dohody byli všichni akcionáři, souhlasí s jednorázovým prolomením stanov, nicméně zdůrazňují, že taková dohoda by měla dodržet formu veřejné listiny.⁸⁵ Podle autorů bude akcionářská dohoda neplatná pouze v případě, kdy její obsah bude v rozporu s korporacním právem. Zmínění autoři v tomto případě ponechávají akcionářskou dohodu v platnosti a pouze dávají přednost stanovám. Nicméně, zůstanou-li takové dohody v platnosti, budou ve výsledku vyprázdněné, jelikož vždy bude mít přednost znění stanov. Je nutné si dát také pozor na limitaci týkající se materiální publicity. Jelikož akcionářské dohody nemusí být uveřejňovány, není možné znění těchto dohod namítat vůči osobám, které jednájí v důvěře zapsaných stanov.⁸⁶

Ke vztahu akcionářských dohod a stanov se vztahuje také otázka vzájemné propojenosti, zda mohou být dohody součástí stanov, a pokud ano, získávají jejich věcně-právní sílu? Souhlasím se S. Černou, že na povaze takové akcionářské dohody se nic nemění a bude i nadále posuzována jako obligační právní vztah působící *inter partes*.⁸⁷ Takové ujednání není založeno na většinovém principu, ale na konsenzuální povaze a zavazuje pouze strany, které se pro něj vyjádřily. Nemůže postihnout ostatní akcionáře, neboť by se jednalo o zakázanou dohodu „k tíži“ nezúčastněných osob.⁸⁸ Budou-li například stanovy obsahovat pravidla pro předkupní právo pouze vůči některým

---

⁸⁵ DĚDIČ, J., LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K. ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

⁸⁶ Viz § 8 odst. 1 Rejstříkový zákon

⁸⁷ Podle Černé se jedná o tzv. cizorodé prvky, které jsou pouze formální součástí stanov. ČERNÁ, S. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 2011, 3(1), 1-5. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁸⁸ DĚDIČ, J. a LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K. ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

akcionářům, může se toto pravidlo vtělit do stanov, ale stejně bude zavazovat pouze zmíněné akcionáře. Na základě uvedeného materiálního oddělení od stanov budou i takové dohody podléhat jiným pravidlům v případě jejich změny. Zatímco u změny stanov bude vyžadována zákonem předepsaná většina a forma, u akcionářských dohod postačí konsens zúčastněných akcionářů, popřípadě většina, jež si sami mezi sebou sjednali. K tomu I. Štenglová upozorňuje na nešvar, který se v praxi objevuje. A to ten, kdy obsah akcionářské dohody vloží akcionáři do stanov, následně hlasují prostřednictvím valné hromady o změně celého obsahu těchto stanov, přičemž jako výsledek považují nejen změnu stanov, ale i změnu akcionářské dohody. Tato domněnka je dle I. Štenglové nesprávná. Pokud byla úplná změna stanov sic přijata potřebnou většinou, ale bez účasti účastníků akcionářské dohody, nelze se domnívat, že takovým přijetím došlo i ke změně extrastatutárního ujednání. Při dovození opaku by totiž mohlo dojít ke ztrátě kontroly účastníků extrastatutárního ujednání nad jeho obsahem. Závěrem I. Štenglová upozorňuje, že vtisknutí obsahu akcionářských dohod do stanov není optimální a nese s sebou značné problémy, už jen proto, že v některých případech je těžké odhalit, zda se jedná o extrastatutární ujednání či nikoliv.⁸⁹

K jinému závěru dochází L. Baňácká, která váže následky akcionářské dohody na tom, zda je obsah takové dohody vtělen do stanov či nikoliv. Podle jejího názoru, pokud není obsah například akcionářské dohody o výkonu hlasovacích práv promítnut ve stanovách, má dohoda pouze obligačně-právní účinky mezi jejími účastníky. Je-li však dohoda součástí stanov, lze uplatnit ustanovení § 131 Obchodního zákonníka a pro rozpor se stanovami prohlásit usnesení valné hromady, na němž bylo hlasováno v rozporu s platnou dohodou o výkonu hlasovacích práv za neplatné.⁹⁰ Tento závěr je podle mne v českém právním prostředí nepřijatelný, neboť, jak bylo výše uvedeno, I. Štenglová i S. Černá považují vtělení akcionářské dohody za tzv. *cizorodý prvek*, který nezískává povahu a formu stanov.

---

⁸⁹ ŠTENGLOVÁ, I. *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem*. Odborné školení konané dne 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

⁹⁰ BAŇÁCKÁ, L. Dohody o výkonu hlasovacího práva. In: HUSÁR, Ján. *Právo a obchodovanie: Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie doktorandov konanej 7. júna 2007 v Košiciach*. Košice: UPJŠ, 2008, ISBN 978-80-7097-702-6.

2.3. Zásada loajality jako limit akcionářských dohod

2.3.1. Loajalita akcionáře

Dalším z limitů akcionářských dohod je subjektivní loajalita každého akcionáře vůči společnosti. Povinnost loajality akcionáře je nejzákladnější povinností, kterou akcionáři přijímají zcela dobrovolně. Na základě vlastní vůle se chtějí stát součástí společnosti a s tím i přistupují k povinnosti zachovávat vůči této společnosti úctu a jednat v jejím zájmu. I přesto, že je v akciové společnosti loajalita akcionáře menší než u osobních společností či společnosti s ručením omezeným, bylo by nesprávné ji zcela opomenout. Obecné pojetí loajality zakotvuje již zmíněné ustanovení § 212 OZ, které zavazuje každého, kdo přijal členství v korporaci, aby se vůči společnosti choval čestně a zachovával její vnitřní řád. Princip povinnosti loajality uvedl Nejvyšší soud České republiky ve svém odůvodnění rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 387/2006 ze dne 26. 6. 2007 takto: „*Princip loajality je výkladovým pravidlem, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti.*“⁹¹ Jedná se o korporační loajalitu, kterou je nutné odlišovat od povinnosti, jež mají členové volených orgánů společnosti.⁹² Zatímco členové volených orgánů musí vždy upřednostňovat zájmy společnosti před svými vlastními, u pouhých členů společnosti není úplné upřednostnění možné požadovat. V jiném případě se Nejvyšší soud České republiky věnoval vztahu loajality společníka a zákazu konkurence, přičemž dovedl, že požadavek loajality společníka nemůže obsahovat zákaz konkurence. Přestože zmíněné usnesení se zabývalo vztahy ve společnosti s ručením omezeným, je možné jeho závěr aplikovat i na akcionáře akciové společnosti, a to s vědomím, že společníci s ručením omezeným mají hlubší závazek loajality než akcionáři.⁹³ Po akcionářích se vyžaduje, aby se vůči akciové společnosti chovali čestně, to nebrání tomu, aby například hlasovali pro výplatu dividend navzdory

⁹¹ V rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006 byl dovozen také jeden z možného obsah principu loajality. Podle Nejvyššího soudu České republiky je možné z principu povinnosti loajality dovést povinnost, na základě, které nesmí společník při převodu obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně ohrozit budoucí činnost a existenci společnosti. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

⁹² LASÁK, J. In Lavický, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076 – 1080.

⁹³ *Společníka nestihá ex lege zákaz konkurence; případná omezení může pro společníky upravit společenská smlouva. Jestliže tak neučiní, společník může (mimo jiné) podnikat ve stejném či obdobném oboru jako společnost. Ani z principu loajality neplyne povinnost společníka, který této zákonné možnosti využije, aby uzavíral obchody se „svoji“ společností či „své“ společnosti poskytoval jakoukoliv konkurenční výhodu.* Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

tomu, že pro akciovou společnost by bylo vhodnější peníze ponechat ve společnosti. I. Štenglová pod pojem čestného jednání akcionáře vůči společnosti řadí povinnost podporovat společný cíl a nejednat k jeho škodě; povinnost brát ohledy nejen na zájmy společnosti, ale i ostatních společníků, nebo povinnost jednat s plnou odpovědností.⁹⁴ Podle J. Lasáka se jedná: „o *strop toho, čeho mohou členové prostřednictvím výkonu svých členských práv dosáhnout.*“⁹⁵ Meze loajality akcionáře přibližně určil i Nejvyšší soud České republiky ve výše zmíněném usnesení tak, že akcionář nemůže být nucen přenechat společnosti cokoliv ze svého majetku, i přesto, že takový majetek by byl pro společnost prospěšný.⁹⁶ Loajalita akcionáře dle mého názoru představuje limit zneužití akcionářských práv vůči společnosti. Akcionář by neměl vědomě porušovat či obcházet zájmy společnosti. Zůstaneme-li u příkladu se zájmem akcionářů na podíl na zisku, myslím, že pokud akcionáři objektivně vědí, že výplata zisku bude pro společnost těžkým zásahem, neměli by pro své zájmy hlasovat, neboť v důsledku to budou především oni, kdo bude ztrátou ve společnosti případně zasažen.

Stejně tak akcionáři přistupují ke stanovám a k vnitřnímu uspořádání společnosti, tudíž by ve prospěch svých zájmů neměli porušovat ani toto korporální vymezení. J. Dvořák mezi loajalitu společníka řadí povinnost nevyvíjet bezdůvodný tlak na členy orgánů společnosti, nezneužívat jejich postavení, povinnost jednat takovým způsobem, který bude respektovat zákonné limity a oprávněné zájmy společnosti včetně jejích členů.⁹⁷ A právě některé dílčí povinnosti akcionářů, mohou být upraveny v akcionářských dohodách, čímž loajalita určitým způsobem limituje obsah těchto dohod.

Akcionáři by neměli akcionářské dohody používat jako nástroj využití svých práv na úkor společnosti. Pokud by akcionářská dohoda jakýmkoliv způsobem zjevně zneužívala akcionářskou smluvní autonomii vůči společnosti, mám za to, že by byla považovaná za neplatnou. Zároveň se domnívám, že způsobí-li akcionáři takovým způsobem škodu, budou povinni k její náhradě. Podle ustanovení § 2913 OZ by se jednalo o porušení

---

⁹⁴ ŠTENGLOVÁ, I. *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem.* Odborné školení konané dne 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

⁹⁵ LASÁK, J. In: LAVICKÝ, P. a kol.: *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1076 – 1080.

⁹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014: *Společník společnosti s ručením omezeným je vůči své společnosti povinován nezbytnou loajalitou, z níž však bez dalšího nevyplývá povinnost společníka přenechat společnosti ze svého majetku určitou věc, právo či jinou majetkovou hodnotu, byť by byly potřebné pro podnikání společnosti.*

⁹⁷ FIALA, J. DVORÁK, J. a ŠVESTKA, J. *Občanský zákoník: komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-370-8.

povinnosti smluvní. Samozřejmě je takové zneužití akcionářských práv nutno posuzovat v rámci konkrétního případu. V závěru je nutné podotknout, že loajalita společníka nemůže omezovat právo společníka ohradit se proti nepřiměřenému zásahu do svých práv.⁹⁸

2.3.2. Loajalita člena statutárního orgánu

Pokud jsme v předchozích odstavcích vymezili loajalitu akcionáře jako člena akciové společnosti, v těchto se naopak zaměříme na loajalitu akcionáře jako člena voleného orgánu, konkrétně statutárního orgánu. Především na to, jakým způsobem může být jeho smluvní autonomie uzavřít akcionářskou dohodu limitována. Člen statutárního orgánu kromě povinnosti loajality přibírá i povinnost náležitě péče, v rámci které je povinen jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi. Na jednání člena statutárního orgánu se pohlíží prostřednictvím institutu řádného hospodáře, jenž mimo jiné zakotvuje věrnost zájmů právnické osoby nad zájmy člena statutárního orgánu, dokonce i nad zájmy jeho osob blízkých či ostatních akcionářů. J. Dědič a J. Lasák považují přijetí funkce člena statutárního orgánu za kogentní vztah, který je součástí statusu akciové společnosti, a nemůže být smluvně korigován či měněn. Jakékoliv takové jednání by vedlo k jeho neplatnosti.⁹⁹ I přes takovou neplatnost však dohoda může způsobit společnosti či jejím akcionářům škodu, načež vzniká otázka, zda akcionář jako účastník takové dohody nese odpovědnost podle ustanovení § 53 ZOK. Navíc je nutné zmínit, že k posouzení porušení péče řádného hospodáře není ani vznik škody relevantní.¹⁰⁰

Domnívám se, že na člena představenstva nelze pohlížet jako na *schizofrenní osobu*, která v jedné chvíli jedná jako člen statutárního orgánu a v druhém okamžiku jako akcionář. Pokud akcionář přijal funkci statutárního orgánu je z její pozice odpovědný ve všech jednání. Jeho povinnost loajality jako pouhého akcionáře byla pohlcena okamžikem přijetí funkce člena statutárního orgánu. Při opačném tvrzení by mohlo docházet k omezení odpovědnosti statutárního orgánu, které je ustanovením § 53 odst. 2 ZOK kogentně vyloučeno. Uzavře-li tedy člen statutárního orgánu akcionářskou dohodu sám za sebe jako akcionáře a vlivem takového jednání poruší péči řádného hospodáře, bude povinen nejen k nahrazení vzniklé újmy podle ustanovení § 2894 OZ, ale také k vydání

⁹⁸ Například ustanovení § 157 odst. 1 ZOK, případně ustanovení § 191 odst. 1 ZOK.

⁹⁹ DĚDIČ, J. a LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K. ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

¹⁰⁰ LASÁK, J. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Kodex. Rekodifikace. ISBN 978-80-7478-537-5. s. 345.

prospěchu, jenž v důsledku uzavření dohody získal. Navíc dozví-li se o takovém porušení i jiní akcionáři, jsou oprávněni podat akcionářskou žalobu.

3. Limity vybraných druhů akcionářských dohod

3.1. Dohoda o výkonu hlasovacích práv

Tyto dohody mají zásadní vliv na život akcionáře ve společnosti a, i přes velkou dispozitivnost, mají své limity. V rámci této dohody může oprávněná osoba vykonávat hlasovací právo určitým způsobem či naopak nehlasovat.¹⁰¹ Na úvod je potřeba zmínit, že dohody o výkonu hlasovacích práv je nutné odlišovat od dohod o převodu hlasovacích práv, které jsou, stejně jako dříve, neplatné. Hlasovací právo není považováno za samostatně převoditelné a lze jej vykonávat pouze s konkrétní akcií. Zákon o obchodních korporacích se vůči převoditelnosti hlasovacího práva výslovně staví v ustanovení § 281 odst. 4 ZOK, kde stanoví, že: „*Hlasovací právo spojené s akcií nelze převádět samostatně.*“ Pohled na provázanost akcie s hlasovacím právem se nijak neliší od pojetí za účinnosti obchodního zákoníku, kde nemožnost převodu hlasovacích práv nebyla explicitně stanovena, ale vzhledem k tomu, že hlasovací právo nebylo zařazeno do výčtu samostatně převoditelných práv podle ustanovení § 156a odst. 2 ObchZ, platilo, že nebylo možné.¹⁰²

Dohody o výkonu hlasovacích práv mohou být koncipované jako *ad hoc* pro konkrétní hlasování na valné hromadě, nebo mohou být propracovaným dokumentem generálně ovlivňující hlasování jednotlivých akcionářů.¹⁰³ Jednorázové dohody o výkonu hlasovacích práv nejsou nijak výjimečným institutem a na otázky s nimi související bude aplikováno obecné smluvní právo. Složitější vztah je k trvalým dohodám, na základě kterých se akcionáři sdružují za účelem prosazování společného vlivu na řízení společnosti, především prostřednictvím určeného postupu dosazování a volení členů orgánů společnosti. Tyto akcionářské dohody svou povahou někteří odborníci považují za smlouvy o společnosti

---

¹⁰¹ DĚDIČ, J., In: DĚDIČ, J. a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. Díl III. Praha: Polygon, 2002, s. 2296.

¹⁰² Srovnej § 156a odst. 2 ObchZ: Samostatně lze převádět právo na vyplacení dividendy, přednostní právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů (§ 160 ObchZ) a právo na vyplacení podílu na likvidačním zůstatku spojené jinak s akcií (dále jen "samostatně převoditelné právo").

¹⁰³ Tzv. „*agreement to agree*“ ČERNÁ, S. Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů". In: CSACH, K. ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

podle ustanovení § 2716 Občanského zákoníku.¹⁰⁴ S. Černá například ve svém článku uvádí, že takové dohody často obsahují nejen způsob hlasování, ale také určitý účel činnosti, nebo dokonce i vnáší do věci ku prospěchu vnitřní společnosti, čímž se i bez ohledu na výslovné prohlášení vůle podřadí právě pod znaky společnosti. Dále uvádí, že ustanovení občanského zákoníku o společnosti, včetně práv a povinností členů nebo zániku členství, budou aplikována v případě mlčení akcionářské dohody o těchto skutečnostech.¹⁰⁵ Bude-li tedy akcionářská dohoda obsahovat pouze způsob projevu hlasovacího práva, nepůjde o smlouvu o společnosti, a důsledky vzniklé z této dohody budou podléhat obligačně právním ustanovením.

3.1.1. Úprava podle zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Jedinou limitací akcionářských dohod, která v českém právním předpise byla zakotvena, bylo ustanovení § 186d ObchZ, jež omezovalo uzavření dohod o výkonu hlasovacích práv.¹⁰⁶ Do obchodního zákoníku (ObchZ) bylo toto ustanovení zavedeno zákonem č. 142/1996 Sb. s účinností ode dne 1. 7. 1996.¹⁰⁷ Toto ustanovení upravovalo způsoby, podle kterých dohoda o výkonu hlasovacích práv nemohla být uzavřena. Neplatná byla ujednání, která nutila akcionáře dodržovat pokyny společnosti či pokyny některého z jejích orgánů, čímž by docházelo k samoregulaci akciové společnosti.¹⁰⁸ Neplatností byla tedy stížena právní jednání zavazující akcionáře hlasovat pro návrhy předkládané společností. Samozřejmě i takové hlasování mohlo být platné, neboť přece akcionář měl právo hlasovat i pro návrhy společnosti či jejích orgánů, ale pouze za předpokladu, že jeho rozhodnutí nebylo společností nijak ovlivněno.¹⁰⁹ Posledním zákonem zakázaným ujednáním bylo hlasování, či naopak zdržení se hlasování, akcionáře ve prospěch společnosti, na základě, něhož získal akcionář od společnosti výhodu jako protiplnění. Bylo irelevantní, zda poskytnutá výhoda byla

---

¹⁰⁴Srovnej § 2716 odst. 1 Občanského zákoníku: *Zaváže-li se smlouvou několik osob sdružit jako společníci za společným účelem činnosti nebo věci, vzniká společnost.*

¹⁰⁵ ČERNÁ, S. Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů". In: CSACH, K. ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

¹⁰⁶ Viz § 186d ObchZ

¹⁰⁷ Novela č. 142/1996 Sb., zavedla do obchodního zákoníku ustanovení § 186d upravující dohody o výkonu hlasovacích práv, jejichž úprava s menšími změnami byla účinná až do doby účinnosti zákona o obchodních korporacích, do kterého úprava nebyla převzata.

¹⁰⁸ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-727-3071-1, s. 2299.

¹⁰⁹ POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-918. s. 358.

majetkového či nemajetkového charakteru. Díky zákonné neplatnosti těchto dohod šlo postihnout akcionáře jednajícího v rozporu. Odborná veřejnost měla toto ustanovení výkladově za problematické, neboť jasně neurčovalo, zda dohody o výkonu hlasovacího práva obsahující i jiná ujednání jsou platná či nikoliv, případně zda se toto ustanovení vztahuje i na jiné vedlejší, potažmo akcionářské dohody. J. Dědič považoval dohody o výkonu hlasovacích práv za platné, a kromě nich i jiné dohody, které nespádaly pod ustanovení § 186d odst. 1 ObchZ. Argumentem neplatnosti i jiných dohod o výkonu hlasovacích práv, a vlastně i ostatních typů akcionářských dohod, v nichž byla upravována budoucí práva akcionářů, bylo především ustanovení § 574 odst. 2 ObčZ. Toto kogentní ustanovení zaručovalo absolutní neplatnost vzdání se práv, která v době uzavření neexistovala či o kterých nebylo v době vzdání se jisté, že vzniknout. J. Dědič s pomocí principu *a contrario* pokládal ustanovení § 186d ObchZ za speciální vůči § 574 odst. 2 ObčZ¹¹⁰. I. Štenglová s tímto názorem zcela nesouhlasila a dodávala, že i pasivní dohody obsahující zákonem uvedené způsoby ovlivňující výkon hlasovacího práva musí být neplatné, nicméně také nenamítala neplatnost jiných dohod o výkonu hlasovacích práv.¹¹¹ S. Černá se přikláněla k většinovému názoru a výčet ustanovení § 186d ObchZ měla taxativní a ostatní dohody o výkonu hlasovacího práva za platné a účinné.¹¹² Přední odborníci obchodního práva se také shodli na skutečnosti, že kromě omezení uvedených zákonných důvodů, je platnost dohod ovlivněna především dobrými mravy a zásadami poctivého obchodního styku.

Otázkou je, zda se nějak změnilo pojetí dohod o výkonu hlasovacích práv, neboť ustanovení § 186d ObchZ do nové úpravy obchodního práva převzato nebylo. Jsou tedy v současné době platné a účinné všechny dohody o výkonu hlasovacích práv nebo naopak jsou všechny neplatné? Vzhledem k tomu, že současný občanský zákoník vznikl na větší míře autonomie vůle a dispozitivnosti, není důvodu pochybovat o tom, že by akcionářské dohody o výkonu hlasovacích práv, případně jiné typy vedlejších dohod nebyly považované za neplatné. Vždyť občanský zákoník nepřevzal zákaz vzdání se práv, která teprve vzniknou, tudíž Dědičův argument pro neplatnost těchto dohod není možný.

---

¹¹⁰ DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-717-5059-X. s. 569.

¹¹¹ ŠTENGLOVÁ, I. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 1994. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-354-7. s. 674-675.

¹¹² ČERNÁ, S.: *Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností*. Obchodněprávní revue. č.1/2011. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 15. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

3.1.2. Slovenská právní úprava dohod o výkonu hlasovacích práv

Zatímco zákon o obchodních korporacích dohody o výkonu hlasovacích práv upravovaný obchodním zákoníkem nepřevzal, ve slovenském obchodním zákoníku ustanovení o těchto dohodách zůstalo. Ustanovení § 186a Obchodného zákonníku je přitom totožné s ustanovením § 186d ObchZ. Jedinou odlišností je slovenské detailnější vyjádření dohod, které stanovují, jakého obsahu se zákaz týká: *Zakázané sú dohody, ktorými sa akcionár zaväzuje voči spoločnosti alebo niektorému z jej orgánov, alebo členovi jej orgánov*“ Účelem negativního vymezení dohod o výkonu práv je ochrana hlasovacích práv akcionářů před jeho zneužitím ze strany společnosti či jejích orgánů a tím samoregulace společnosti. Takové dohody jsou od počátku absolutně neplatné pro rozpor se zákonem.¹¹³ T. Lysina a M. Zelenáková dodávají, že plnění, jež by akcionář na základě této dohody obdržel, je povinen vrátit z titulu bezdůvodného obohacení či pro porušení ustanovení § 179 odst. 9 Obchodného zákonníku.¹¹⁴ Stejně tak poukazují na možný důsledek neplatnosti usnesení valné hromady podle § 183 Obchodného zákonníku, i když s vědomím, že v praxi bude velmi obtížné dokázat, že akcionář nejednal dle své vůle, ale pouze ze závazku z akcionářské dohody. Autoři také ukazují na rozdíl mezi ustanovením § 186a a § 66c Obchodného zákonníka, který obecně upravuje dohody pouze mezi společníky, potažmo akcionáři, nikoliv však vůči společnosti. Co se týče posuzování následků dohody o výkonu hlasovacích práv, jsou obě úpravy vesměs za jedno, kromě následků odrážejících se v usnesení valné hromady, kde bylo hlasováno na základě neplatné dohody. Slovenští autoři komentářů k obchodnímu právu se spíše přiklání k možnosti, že takové usnesení může být napadeno pro rozpor se zákonem. Na druhou stranu L. Baňácká i K. Csach s těmito závěry nesouhlasí a stejně jako I. Štenglová zastávají názor, že při hlasování „*se nezkoumá příčina výkonu hlasovacího práva konkrétním způsobem,*“ ale důležité je jakou vůli akcionář sám o sobě projevil.¹¹⁵

¹¹³ ŠKÁROVÁ, M., In: ŠVESTKA, J. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. s. 627.

¹¹⁴ Srovnej ustanovení § 179 odst. 9 Obchodného zákonníku: *Akékoľvek plnenia poskytnuté akcionárom v rozpore s týmto zákonom alebo osobitným zákonom, alebo stanovami sú akcionári povinní vrátiť spoločnosti; ustanovenie odseku 1 tým nie je dotknuté. Splnenie tejto povinnosti nemôže spoločnosť odpustiť a predstavenstvo je povinné ju vamáhať.*

¹¹⁵ BAŇÁCKÁ, L. Dohody o výkone hlasovacího práva. In: HUSÁR, J. *Právo a obchodovanie: Zborník príspevkov účastníkov vedeckej konferencie doktorandov konanej 7. júna 2007 v Košiciach*. Košice: UPJŠ, 2008, s. 1-8. ISBN 978-80-7097-702-6. CSACH, K. Dohody medzi společníkmi. In: CSACH, K., ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

3.2. Akcionářské dohody a *corporate governance*

Úprava akcionářských dohod může přesahovat až do otázek týkající se *corporate governance* akciové společnosti, tedy až do rámce, který upravuje nejen vztahy mezi vedením společnosti a akcionáři, ale také způsoby dosahování cílů či strukturu orgánů společnosti.¹¹⁶ Akcionáři tak prostřednictvím akcionářských dohod chtějí mít kontrolu nad obsazováním volených orgánů, včetně prosazení jejich zástupců, právem veta či možností dávat těmto orgánům doporučení. Ohledně kontroly obsazování volených orgánů mohou akcionáři využít výše zmíněnou dohodu o výkonu hlasovacích práv, která v praxi nečiní žádné problémy, ale je těžko vynutitelná. Obejití nedostatečně vrtkavého vynucení splnění dohody o výkonu hlasovacích práv nabízí J. Dědič s J. Lasákem prostřednictvím emise akcií s vysílacím právem, v rámci níž, by vlastníci akcie byli oprávněni obsadit místo ve voleném orgánu svým vlastním kandidátem bez hlasování na valné hromadě.¹¹⁷ Je nutné podotknout, že vydání těchto akcií spadá pod statusové otázky akciové společnosti a jako takové by muselo být zákonem dovoleno, což za účinnosti současného znění zákona o obchodních korporacích není možné. O povinnosti zakotvení statusových otázek akciové společnosti zákonem hovoří i stanovisko Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. Cpjn 204/2016 ze dne 13. 1. 2016.¹¹⁸ O absenci možnosti akcie s vysílacím právem svědčí i vyjádření P. Šuka, který uvedl, že v rámci novely zákona o obchodních korporacích by mělo dojít k zakotvení právě těchto práv.¹¹⁹ Zatímco novelou č. 458/2016 Sb. došlo k zakotvení vysílacích práv pro zaměstnance společnosti zaměstnávající více než 500 zaměstnanců, kteří budou oprávněni volit 1/3 členů dozorčí rady (§ 448 ZOK), pro jiné společníky či akcionáře zatím stále platí zákaz vysílacích práv. Akcionáři tak nemohou uzavřít akcionářskou dohodu, v rámci níž vyberou zastupující osobu jako člena představenstva a pro kterou budou povinni jednomyslně hlasovat. Uzavřením

---

¹¹⁶ Corporate governance se věnuje otázkám správy a řízení obchodních korporací. HURYCHOVÁ, K. a BORSÍK, D. ed. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-807-4786-549. In: ASPI - online [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 15. 3. 2017].

¹¹⁷ DĚDIČ, J. a LASÁK, J. Akcionářské dohody v praxi v České republice. In: CSACH, K., ed. *Akcionářské dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

¹¹⁸ Ustanovení § 777 odst. 4 z. o. k. se nedotýká statusových otázek, jako např. vymezení jednotlivých orgánů obchodních korporací a jejich působností, rozhodování orgánů (tj. zejména svolání, usnášeníschopnosti, hlasovacích většin, osvědčování rozhodnutí veřejnou listinou) atd. Ty se řídí od 1 ledna 2014 zákonem o obchodních korporacích. Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹¹⁹ ŠUK, P. a ČECH, P. Změny v právu obchodních korporací pohledem Petra Čecha a Petra Šuka. *Právní rádce*. 2016, (9). s. 27.

takové dohody by docházelo k obcházení kogentně zakotvených statusových otázek zákona obchodních korporací.

3.2.1. Akcionářská dohoda o prosazení vlivu

Jedním z typů akcionářských dohod ovlivňujících akciovou společnost může být také dohoda o prosazení vlivu. Na základě této dohody se akcionář zaváže vyvinout činnost, jež povede k předem smluvenému výsledku. Akcionář v akcionářské dohodě může slíbit, že vynaloží veškeré úsilí, aby statutární orgán či jiná osoba jednala určitým způsobem, například aby uzavřela předem vybraný obchod, čímž se následně zavazuje k zajištění určitého výsledku. Obecně není možné zavázat třetí osobu, nicméně občanské právo dovoluje výjimku v případě, že jde o plnění ve prospěch třetí osoby, jež je upraveno v ustanovení § 1769 OZ, který rozlišuje závazek garance a závazek splnění.¹²⁰ Toto rozlišení je důležité především z důvodu následné náhrady škody, zatímco u věty první není náhrada škody výslovně uvedena, věta druhá s ní automaticky počítá. Je zvláštní, že smlouva o plnění třetí osoby nemá předepsanou formu nebo zvláštní zákonné požadavky, tudíž i akcionářská dohoda nemusí být písemně uzavřena.¹²¹ Nicméně akcionářská dohoda o prosazení vlivu má své limity, závazek z akcionářské dohody nemůže být platný, pokud se některý z akcionářů zaručí, že třetí osoba, nejčastěji člen voleného orgánu společnosti, bude jednat v rozporu se zájmem společnosti. Taková dohoda není přijatelná a v důsledku toho akcionáři nevzniká žádná povinnost, ani smluvní sankce. Podle mého názoru se akcionář zavazuje k plnění, které zakládá neplatnost akcionářské dohody. Dále nemůže akcionářskou dohodu o prosazení vlivu uzavřít osoba, která by nesplňovala obecné požadavky. Například samotná společnost nemůže uzavřít takovou akcionářskou dohodu, jelikož by šlo o jeden z případů zakázané samosprávy.

Dosud v této diplomové práci bylo na akcionářské dohody nazíráno jako na relativně jednoznačný a pozitivní právní institut. S. Černá poukazuje na problematický vznik tzv. stínových orgánů (*shadow director*) nebo faktických orgánů (*de facto director*).¹²²

---

¹²⁰ Ustanovení § 1769 OZ v první větě zakládá závazek pouhého přimluvení, zatímco ve větě druhé již dochází k zaručení se za předem sjednaný výsledek.

¹²¹ Termín „zvláštní“ si dovoluji použít s ohledem na to, že smlouva o plnění třetí osoby je zajišťovacím institutem podobný ručitelskému prohlášení, které v ustanovení § 2018 odst. 2 Občanského zákoníku vyžaduje písemnou formu.

¹²² ČERNÁ, S. Vztah akcionářských dohod k řízení společnosti, koncernové aspekty a "orgány akcionářů". In: CSACH, K., ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností*. Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku].

Akcionáři, ale též osoby stojící mimo společnost, kteří jsou účastníky akcionářské dohody, mohou ovlivňovat řízení společnosti, aniž by byli na uvedenou pozici zvoleni či jmenováni. Termíny *shadow director* nebo *de facto director* jsou známé především z angloamerického práva.¹²³ Za *shadow director* je považována osoba, která není jmenována do funkce orgánu, ale i přesto dává členům orgánu instrukce a oni jsou na její pokyny zvyklí.¹²⁴ Jako *de facto director* je pak posuzována i osoba, již řídicí funkce nevznikla nebo zanikla, ale tato osoba jedná jako by vznikla.¹²⁵ Jaký je tedy pohled na takového účastníka akcionářské dohody? České právo považuje výkon těchto osob za dovolený, a dokonce s nimi české právní předpisy počítají. Například zákon o obchodních korporacích vyžaduje, aby v rámci zprávy o vztazích podle ustanovení § 82 ZOK bylo popsáno i skryté ovládání, které *shadow* či *de facto director* bezesporu vykonává.¹²⁶ Anglické právo přičítá veškerou odpovědnost za chyby v řízení společnosti při výkonu funkce přičítá právě těmto osobám. Česká právní úprava se dle názoru S. Černé přiklání k tomu, že *shadow* či *de facto director* jako osoba ovládající, nese odpovědnost pouze v případě jejich aktivního jednání. I přes uzavřenou dohodu nejsou povinny k dodržování pravidel péče řádného hospodáře, ale pouze k dodržování loajality akcionáře vůči společnosti. Dojde-li však v důsledku jejich aktivního ovlivnění ke zneužití či vzniku škody, budou podléhat stejným sankcím jako řádné orgány společnosti. Ustanovení § 69 odst. 2 ZOK, kdy se pravidla týkající vyloučení člena statutárního orgánu včetně ručení při úpadku společnosti vztahují i na osoby v obdobném postavení člena statutárního orgánu, bude aplikovatelné i na *shadow* či *de facto director*.¹²⁷ V případě akciové společnosti se však použijí pouze

---

¹²³ Jejich přesné odlišení je postupně řešeno místní judikaturou. Naposledy například *Smithton Ltd v Naggar and others* [2014] EWCA Civ 939 nebo *Re Paycheck Services 3 Ltd or Revenue and Customs Commissioners v Holland* [2010] UKSC 51. Dostupné z: <https://lexisnexis.com/uk>.

¹²⁴ *Shadow director* je použit v ustanovení 251 Companies Act 2006: *In the Companies Acts "shadow director", in relation to a company, means a person in accordance with whose directions or instructions the directors of the company are accustomed to act.* Tento termín byl již použit Ústavním soudem České republiky v usnesení III. ÚS 3251/10 ze dne 31. 5. 2011: *...jinak řečeno, dodatky podle odvolacího soudu nepředstavovaly dvoustrannou smlouvu, ale fakticky pokyn týkající se obchodního vedení (v širších souvislostech srov. koncept z evropského koncernového práva "shadow director...".* In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 10. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹²⁵ *De facto director* je považován za judikатурní pojem, nicméně základ má také v ustanovení 250 Companies Act zní: *In the Companies Acts "director" includes any person occupying the position of director, by whatever name called.* Dostupné z <http://www.legislation.gov.uk>.

¹²⁶ Havel pokládá za účel zprávy o vztazích podání dostatečných informací pro posouzení jednání orgánů společnosti, tudíž mezi způsob a prostředky ovládání by mělo být zahrnuto i jednání *shadow* či *de facto director*. Citují: „Účelem této náležitosti je zajistit možnost posoudit, jak je ovládání nebo řízení vykonáváno, a proto sem podle našeho názoru patří také případy, kdy je ovládání činěno skrytě, a zpráva by tedy měla popsat také případy *shadow* nebo *de facto* vedoucích apod.“ HAVEL, B. In ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1008.

¹²⁷ Viz § 69 odst. 2 ZOK

sankce týkající se ručení podle ustanovení § 68 ZOK, kdy budou ručit za splnění povinnosti, protože sankce vyloučení pro závažné porušování své povinnosti dle § 204 ZOK se vztahuje pouze na účastníky společnosti s ručením omezeným a akcionáři nemohou být vyloučeni.¹²⁸

3.2.2. Právo veta či udělování pokynů pomocí akcionářských dohod

S ovlivňováním společnosti prostřednictvím hlasovacích práv souvisí i to, zda mohou akcionáři v akcionářské dohodě uspokojit své požadavky ohledně možnosti zakotvení práva veta, případně zda určitá rozhodnutí mohou být přijata pouze se souhlasem konkrétního akcionáře. Pro přijetí usnesení je v souladu s usnesením § 415 ZOK obecně potřebná většina hlasů přítomných akcionářů na valné hromadě, s tím, že dispozitivnost tohoto ustanovení umožňuje požadovanou většinu upravit.¹²⁹ Avšak z daného ustanovení plyne, že pouze zákon či stanovy mohou většinu nutnou k přijetí usnesení měnit. Ujednají-li si někteří akcionáři v akcionářské dohodě právo veta na valné hromadě, nebude toto právo na valné hromadě účinné. Takovým obsahem akcionářské dohody by se totiž akcionáři dopustili rozporu se statusovou úpravou akciové společnosti týkající se rozhodování orgánů konkrétně hlasovacích většin.¹³⁰ Pokud bychom i přesto takovou dohodu připustili, její účinnost by narazila na další limit akcionářských dohod, a to na nepřiměřené znevýhodňování akcionářů. Nicméně F. Cileček s J. Lasákem právo veta určitých akcionářů neztracují a k úvaze předkládají možnost spojit právo veta s vydáním zvláštního druhu akcie podle § 276 odst. 1 ZOK. Se spojením práva veta akcionáře a akcionářskou dohodou souvisí i úvaha, zda by akcionářská dohoda všech akcionářů nemohla na konkrétní valné hromadě prolomit stanovenou hlasovací většinu. O možnosti jednorázového prolomení bylo již pojednáváno výše a na základě toho myslím, že pro konkrétní hlasování na valné hromadě by takové prolomení nebylo neplatné. Pokud si však takovou situaci představíme, může nám připadat přinejmenším absurdní, jelikož k prolomení stanov je nutná dohoda všech akcionářů, tudíž by všichni akcionáři hlasovali o jednorázovém snížení potřebné většiny, přestože by o dané věci mohli rozhodnout i bez takového snížení. V případě prolomení je opět třeba sledovat vůli akcionářů, aby nedošlo ke zneužití jejich práv.

---

¹²⁸ Podle ustanovení § 345 odst. 1 ZOK lze akcionáře vyloučit pouze v rámci kadučního řízení, pokud nesplní svoji vkladovou povinnost.

¹²⁹ Viz § 415 ZOK

¹³⁰ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 1. 2016, sp. zn. Cpjn 204/2015. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Další otázkou je případná možnost udělování pokynů či doporučení skrze uzavřenou akcionářskou dohodu. Dle mého názoru zcela závisí na tom, čeho se případný pokyn bude týkat. V souladu s ustanovením § 435 odst. 3 ZOK není nikdo oprávněn udělovat představenstvu pokyny týkající se obchodního vedení společnosti. Za obchodní vedení judikatura považuje *řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech*.¹³¹ I. Štenglová pod zákazem udělování pokynů do obchodního vedení spatřuje: „*zákaz zásahů do obchodního vedení, zákaz ovlivňování členů statutárního orgánu při řízení a správě kapitálových obchodních společností*.“¹³² V návaznosti na výše zmíněné považují tedy akcionářskou dohodu, jež bude zasahovat do pokynů obchodního vedení představenstva, za neplatnou. Z hlediska zákonného požadavku péče řádného hospodáře by takový výkon funkce neměl být jakýmkoliv způsobem omezen, a to ani z hlediska dozorčí rady nebo usnesení nejvyššího orgánu. Tudiž na základě zásady *a maiori ad minus* není možné, aby bylo omezení připuštěno akcionářskou dohodou. Obsah takové akcionářské dohody by vedl k rozporu s kogentním ustanovením zákona o obchodních korporacích. Tento zákaz udělování pokynů do obchodního vedení působí i naopak, člen statutárního orgánu nemůže skrz akcionářskou dohodu požadovat udělení pokynů od akcionářů s odkazem na ustanovení § 51 odst. 2 ZOK. Nicméně obsah akcionářských dohod, jehož cílem bude předložit určité stanovisko účastníkovi jako členovi statutárního orgánu a které nebude zasahovat do obchodního vedení, považují za možný. I bez ohledu na účinnost takové akcionářské dohody bude vždy záviset na samotném členovi statutárního orgánu, zda se pokynu podřídí či nikoliv. Pokud bude takový pokyn v rozporu s povinností vykonávat funkci s péčí řádného hospodáře, bude to právě a jedině jenom člen statutárního orgánu, který ponese za takové porušení odpovědnost. Žádná regresivní odpovědnost na ostatní účastníky akcionářské dohody vyvíjena nebude. Nemožnost udělovat pokyny se však nevztahuje na ustanovení § 81 odst. 1 ZOK v případě, kdy prostřednictvím akcionářské dohody dojde k vytvoření fakultativního orgánu řídicí osoby v rámci koncernu, která statutárnímu orgánu řízené společnosti udělí pokyn k obchodnímu vedení v jejím zájmu.¹³³

---

¹³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003, jenž se týkal obchodního vedení podle § 134 ObchZ, nicméně bude aplikovatelné i za účinnosti zákona o obchodních korporacích. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 18. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹³² ŠTENGLOVÁ, I. Pokyny týkající se obchodního vedení kapitálových obchodních společností. In: ZOUFALÝ, V. *XXII. Karlovarské právnícké dny*. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-029-1. s. 37.

¹³³ Viz § 81 odst. 1 ZOK

3.3. Akcionářská dohoda o předkupním právu

Jedním z častých typů akcionářských dohod je dohoda o předkupním právu, na základě které má akcionář povinnost přednostně nabídnout dotčeným akcionářům svůj podíl ke koupi. Obsahově se tato akcionářská dohoda řídí náležitostmi smluvního práva zakotveného v ustanovení § 2140 a násl. OZ.¹³⁴ Na dohodě o předkupním právu je dobře poznat rozdíl mezi obligačním a věcně-právním zřízením. Akcionáři se mohou rozhodnout, s jakými účinky jej založí. Pokud předkupní právo zahrnout do stanov a pro všechny akcionáře, bude mít předkupní právo věcně-právní účinky i pro právní nástupce akcionářů. V takovém případě je předkupník oprávněn postupovat v souladu s ustanovením § 2144 OZ, tedy je oprávněn požadovat po nástupci případné převedení, je-li předkupní právo porušeno.¹³⁵ Bude-li však předkupní právo upraveno pouze v akcionářské dohodě, zřídili akcionáři předkupní právo s obligačními účinky, jež se změnou akcionáře zanikne. Tento obligační důsledek zániku předkupního práva již v roce 1999 přednesl Ústavní soud České republiky, jenž ve svém nálezu sp. zn. I ÚS 265/98 ze dne 19. 10. 1999 uvedl: „i kdyby existovalo předkupní právo pro určitý případ zcizení a zavázaná osoba takto smluvně převzatou povinnost nerespektovala, tj. zcizila by věc třetí osobě způsobem, pro které bylo předkupní právo sjednáno - předkupní právo závazkové povahy rovněž zaniklo, neboť vůči třetí osobě nepůsobí.“¹³⁶ Stejně rozdíly bude mít i případné porušení předkupní povinnosti. V případě porušení obligační povinnosti budou moci dotčení společníci požadovat sjednanou sankci (většinou smluvní pokutu) nebo náhradu škody. V žádném případě nelze požadovat neplatnost převodu, která je možná v rámci porušení věcně-právního předkupního práva.¹³⁷

---

¹³⁴ Předkupní právo může být sjednáno nejen pro případ prodeje akcie, ale i v rámci jiného zcizení. L. Svoboda v komentáři k občanskému zákoníku uvedl možnost předkupního práva i v rámci darování, směny či další nepojmenované smlouvy. Nicméně vždy musí být způsob zcizení, ke kterému se předkupní právo váže, výslovně uveden. Pokud není, vztahuje se předkupní právo pouze na prodej. SVOBODA, L. In HULMÁK, M. a kol.: *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2072.

¹³⁵ Viz § 2144 a násl. OZ

¹³⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 10. 1999, sp. zn. I ÚS 265/98 bylo citováno i v pozdější judikatuře, například v rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 1339/2004 ze dne 13. 12. 2005. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 4. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹³⁷ Stejný názor zastává S. Černá, jež ve svém článku uvedla: Porušení takové dohody může mít za následek vznik odpovědnosti za škodu, případně aplikaci smluvní sankce, je-li sjednána, nemá však vliv na platnost převodu podílu na třetí osobu, který se uskutečnil bez respektování předkupního práva. ČERNÁ, S. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue*. 1/2011. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

Tento závěr platí bez ohledu na to, zda se akcie převádí na jiného akcionáře či na osobu odlišnou od akcionáře. Tak či tak, nebude akcionářská dohoda pro žádného z nástupců závazná. Stejnou míru závaznosti má převod akcie na nového akcionáře. Při převodu akcie vstupuje nabyvatel do pozice svého předchůdce, automaticky přistupuje ke stanovám společnosti, nicméně opět akcionářská dohoda pro něj závazná nebude.¹³⁸ Pokud je převodce účastníkem akcionářské dohody, měl by na její existenci a obsah nabyvatele upozornit. Nicméně se domnívám, že v případě neupozornění se nebude jednat o právní vadu podle ustanovení § 1920 OZ, jelikož nemůže být za právní vadu bráno to, co pro daného při převodu zaniklo.

Obdobný postup bude využitelný pro postoupení akcionářské dohody podle ustanovení § 1895 Občanského zákoníku. Zde přistoupení k akcionářské dohodě ostatní účastníci nemusí výslovně upravovat, neboť podle ustanovení § 1895 odst. 1 OZ musí postoupená strana s postoupením souhlasit.¹³⁹

4. Akcionářské dohody v rámci slovenské úpravy jednoduché společnosti na akcie

4.1. Novela Obchodního zákonníka

Od 1. ledna 2017 vešla do účinnosti novela slovenského obchodního zákoníku č. 389/2015 Z.z., jež zásadně upravuje znění zákona č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník. Novela je pro účely této diplomové práce důležitá především z hlediska zakotvení nového typu obchodní společnosti, s níž Obchodný zákonník do svých ustanovení explicitně zavádí také akcionářské dohody. Nově je v rámci slovenského obchodního práva reálné založit tzv. *jednoduchou společnost na akcie* (dále jen „jednoduchá společnost na akcie“). Jednoduchá společnost na akcie je určitým kompromisem mezi společnostmi s ručením omezeným a akciovou společností, neboť má jednodušší organizační strukturu než akciová

---

¹³⁸ Dřívější právní úprava vyžadovala vždy prohlášení o tom, že nabyvatel přistupuje ke společenské smlouvě, popř. stanovám. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2001, sp. zn. 29 Odo 264/2001, který ve svém výroku uvedl: *Povinnou náležitostí smlouvy o převodu obchodního podílu je i u jednočlenné společnosti prohlášení nabyvatele, že přistupuje k zakladatelské listině, popřípadě ke stanovám. Formulace prohlášení o přistoupení nemusí zcela odpovídat dikci zákona.* In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 22. 3. 2017]. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

¹³⁹ Srovnej ustanovení § 1895 odst. 1 OZ: *Nevylučuje-li to povaha smlouvy, může kterákoli strana převést jako postupitel svá práva a povinnosti ze smlouvy nebo z její části třetí osobě, pokud s tím postoupená strana souhlasí a pokud nebylo dosud splněno.*

společnost, nepodléhá pevnému dosažení základního kapitálu, ale je oprávněna emitovat akcie.¹⁴⁰ Podle znění důvodové zprávy k této novele nemá být jednoduchá společnost na akcie považována za podtyp akciové společnosti, nicméně M. Mamojka ml. se vyjadřuje k tomu, že vzhledem k zákonem stanovené subsidiaritě ustanovení akciové společnosti, bude právní vědou považována za *organizačně-právní příbuzné podnikatelské platformy*.¹⁴¹ Jeho názor navíc podtrhuje odstavec čtvrtý, který explicitně vypočítává ustanovení týkající se akciové společnosti, jež na jednoduchou společnost na akcie aplikovat nelze.¹⁴² Základní kapitál jednoduché společnosti na akcie bude představován akciemi, přičemž akcionáři nebudou ručit za závazky společnosti. Z. Houdek se vyjádřil, že primárním účelem vytvoření této společnosti byla snaha podpořit mimobankovní financování stále častějších startupů.¹⁴³ Není pochyb o tom, že o jednoduché společnosti na akcie by mohlo být napsáno daleko více, jelikož ale tématem této diplomové práce jsou akcionářské dohody, nebude jednoduchá společnost na akcie v rámci své struktury, postavení či jiného právního pojetí více rozebírána.

4.2. Akcionářské dohody v rámci jednoduché společnosti na akcie

Nově přijatá úprava umožňující založení jednoduché společnosti na akcie s sebou přináší i nový pohled na akcionářské dohody, neboť je jejich existence přímo zakotvena v právním předpise. Podle ustanovení § 220w Obchodního zákonníku bude možné v rámci jednoduché společnosti na akcie uzavřít nové smluvní typy akcionářských dohod, a to *tag-along*, *drag-along* či *shootout*, jejichž význam bude následně vysvětlen. Uvedená ujednání byla praxí využívána i před novelou, ale současný požadavek písemné formy s úředně ověřeným podpisem přináší účastníkům těchto akcionářských dohod vyšší právní jistotu. Navíc je účinnost těchto dohod vázána právě na okamžik úředního ověření

---

¹⁴⁰ Obchodný zákonník s rozsiahlym komentárom a judikatúrou po poslednej novele vykonanej zákonom NR SR č. 389/2015 Z.z. ; zákon o obchodnom registri. XIV. doplnené vydanie. Bratislava: Nová práca, 2016. ISBN 9788089350612. s. 398.

¹⁴¹ MAMOJKA ML., M. a MAMOJKA, M. *Obchodný zákonník: veľký komentár*. Bratislava: EuroKódex, 2016. ISBN 9788081550652.. ISBN 9788081550652. s. 924.

¹⁴² Srovnej § 220h odst. 3 a 4 Obchodný zákonník: (3) *Ak sa v tomto diele neustanovuje inak, použijú sa na jednoduchú spoločnosť na akcie primerane ustanovenia piateho dielu tejto časti zákona o akciovej spoločnosti. (4) Ustanovenia § 155 ods. 1, 5 a 6, § 161d ods. 2, § 178 ods. 7, § 191, 193, 196, § 200 ods. 1 druhej vety a tretej vety a odseky 5 a 6 a osobitné ustanovenia o verejnej akciovej spoločnosti sa na jednoduchú spoločnosť na akcie nepoužijú.*

¹⁴³ HOUDEK, Z. *Zákonná regulace akcionářských smluv na Slovensku*. In: BEJČEK, J., ŠILHÁN, J. a VALDHANS, J., ed. *Dny práva 2015: Zákonná regulace vs. smluvní úprava?* Brno: Masarykova univerzita, 2016, ISBN 978-80-210-8192-5. s. 66-84.

podpisů všech účastníků dohody. Ustanovení § 220w odst. 3 Obchodného zákonníka navíc umožňuje uzavření *tag-along* a *drag-along* dohod jako věcného práva podle občanského zákoníku a v takovém případě je dokonce vyžadována forma notářského zápisu. Pokud akcionáři uzavřou dohodu s věcně právními účinky, je nutné takovou akcii registrovat v rámci centrálního depozitáře.¹⁴⁴ Bez ohledu na obligační či věcné pojetí dohod nejsou tato ujednání k akcii samostatně převoditelnými právy. S jednou akcií může být spojeno vždy pouze jedno od každého výše uvedeného smluvního typu, ale počet osob zavázaných těmito právy je neomezený. Spojení nějakého z výše zmíněných práv nebrání zřízení některého ze zajišťovacích institutů k akcii, nicméně je tento vznik podmíněn souhlasem opravného akcionáře. Dojde-li k převodu akcie v důsledku výkonu zajišťovacího práva na věřitele, ujednaná práva podle § 220w Obchodného zákonníka zanikají. Zákon výslovně vylučuje aplikaci ustanovení týkající se smlouvy o smlouvě budoucí.¹⁴⁵ Díky tomu nemůže poškozený akcionář uplatňovat soudní určení obsahu smlouvy či náhradu škody v případě neuzavření akcionářské dohody podle ustanovení § 290 odst. 2 Obchodného zákonníka.¹⁴⁶ T. Lysina a M. Zelenáková poukazují na možný praktický problém, neboť vyloučení těchto pravidel přináší otázku, jak budou posuzované akcionářské dohody *tag-along*, *drag-along* či *shootout* uzavřené v rámci jiné obchodní společnosti. Autoři uvádí, že před účinností novely Obchodného zákonníka se naopak akcionářské dohody *tag-along*, *drag-alon* či *shootout* vykládaly právě v rámci pravidel smlouvy o smlouvě budoucí. Jednoznačnou odpověď přinese až aplikační praxe, nicméně sami se přiklání k tomu, že vyloučení pravidel smlouvy o smlouvě budoucí podle § 220w odst. 8 Obchodného zákonníka nebude aplikované na akcionářské dohody jiných obchodních společností.¹⁴⁷ Obchodný zákonník nakonec upravil demonstrativní způsoby zániku těchto smluvních ujednání, neboť sám připouští zánik jiným způsobem uvedeným v jiném právním předpise či akcionářské dohodě. Mezi způsoby zániku zařadil zánik prostřednictvím jejich splněním; zánikem akcie s níž jsou spojeny; uplynutím času,

---

¹⁴⁴ V souladu s novelou Obchodného zákonníka došlo i ke změnám v rámci zákona č. 566/2001 Zb., o cenných papírech a investičních službách, do kterého byla přidána ustanovení § 107d až 107n související s jednoduchou společností na akcie a akcionářskými dohodami.

¹⁴⁵ Srovnej ustanovení § 220w odst. 8 Obchodného zákonníka: *Ustanovenia § 289 až 292 sa na ustanovenia akcionárskej zmluvy, ktoré upravujú práva podľa odseku 1, nepoužijú.*

¹⁴⁶ Srovnej ustanovení § 290 odst. 2 Obchodného zákonníka: *Ak zaviazaná strana nesplní záväzok uzavrieť zmluvu podľa odseku 1, môže oprávnená strana požadovať, aby obsah zmluvy určil súd alebo osoba určená v zmluve, alebo môže požadovať náhradu škody spôsobenej jej porušením záväzku uzavrieť zmluvu. Nárok na náhradu škody popri určení obsahu zmluvy môže oprávnená strana požadovať iba v prípade, keď zaviazaná strana neoprávnené odmietla rokovať o uzavretí zmluvy.*

¹⁴⁷ LYSINA, T. a ZELENÁKOVA, M. In: MAMOJKA ML., M. a MAMOJKA, M. *Obchodný zákonník: veľký komentár*. Bratislava: EuroKódex, 2016. ISBN 9788081550652. s. 949.

pokud byla sjednána na dobu určitou; změnou právní formy společnosti včetně přeměny, v jejímž důsledku nebude existovat jednoduchá společnost na akcie; nabytím akcií z exekuce či registrovaným vzdáním se práva či dohodou mezi oprávněným a povinným.

4.2.1. Tag-along, drag-along a shootout

Jak již bylo zmíněno, nejedná se o nové smluvní instituty. Všechna tři práva jsou praxi dostatečně známá, a ještě více využívána, a to nejen ve slovenském prostředí. Slovenský zákonodárce jejich zakotvením pouze posílil účinky, to především díky písemné formě a podpisy s úředním ověřením. Nutno však podotknout, že nově zákonem stanovené požadavky budou aplikovatelné pouze na instituty uzavřené v rámci jednoduché společnosti na akcie. Budou-li tyto smluvní instituty uzavřeny v rámci jiné obchodní společnosti, bude jejich použití a požadavky na ně stejné jako doposud.

Akcionářská dohoda *tag-along* stanoví právo akcionáře přidat se k převodu akcií jiného akcionáře. Oprávněný akcionář se může připojit k převodu akcií povinného akcionáře na třetí osobu, tzn. povinný akcionář musí společně se svým převodem za stejných podmínek zajistit i převod akcií oprávněného akcionáře. Tato akcionářská dohoda se uzavírá především pro ochranu minoritního akcionáře, neboť díky této dohodě se mu většinou podaří prodat své akcie za lepších podmínek, než kdyby je prodával sám.¹⁴⁸ Navíc akcionář se zájmem prodat své akcie je povinen o existenci akcionářské dohody *tag-along* třetí osobu informovat. Kromě písemné formy zákon v ustanovení § 220x odst. 3 Obchodného zákonníka vyžaduje, aby dohoda obsahovala podmínky výkonu práva oprávněného akcionáře a jeho rozsah, včetně lhůty, v níž lze právo vykonat.¹⁴⁹ Akcionářská dohoda *tag-along* může být uzavřena s věcně-právními nebo obligačními účinky, opět závisí na vůli účastníků dohody. Rozhodnou-li se účastníci uzavřít akcionářskou dohodu s věcně-právními důsledky, je vyžadována forma notářského zápisu a registrace v rejstříku centrálního depozitáře. Nadto jejich rozhodnutí bude mít vliv na důsledky plynoucí z porušení akcionářské dohody.

---

¹⁴⁸ PÁZMÁNYOVÁ, V. a BENCOVÁ, E. Vedľajšie dojednania k akcionárskej zmluve – tag-along, drag-along, shootout. *Epravo.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-05-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.sk/top/clanky/vedlajsie-dojednania-k-akcionarskej-zmluve-tag-along-drag-along-shootout-3217.html>.

¹⁴⁹ Srovnej § 220x odst. 3 Obchodného zákonníka: *Dojednania o práve pridať sa k prevodu akcií musí obsahovať: a) určenie podmienok na jeho výkon, b) určenie rozsahu alebo spôsob určenia rozsahu, v akom ho oprávnený môže vykonať, c) lehotu alebo spôsob určenia lehoty, v ktorej ho možno po splnení podmienok podľa písmena a) vykonať.*

Při akcionářské dohodě s obligačními účinky může oprávněný akcionář požadovat odkup svých akcií po povinném akcionáři, a to za stejných podmínek, za nichž převedl povinný své akcie na třetí osobu. Pokud však akcionářská dohoda *tag-along* byla zanesena do rejstříku vedeným centrálním depozitářem podle zákona č. 566/2001 Zb., o cenných papírech, má se za to, že i třetí osoba měla možnost se s existencí akcionářské dohody seznámit, a tudíž oprávněný akcionář může požadovat odkup svých akcií i po třetí osobě, opět za stejných podmínek, za kterých akcie nabyla od povinného akcionáře. Bez ohledu na registraci akcionářské dohody má oprávněný možnost uplatit dodatečný odkup svých akcií v prekluzivní lhůtě jednoho roku od převodu akcií povinného na třetí osobu. V. Pázmányová a E. Bencová uvádí v souladu s důvodovou zprávou k zákonu č. 389/2015 Z.z. (novela Obchodního zákoníka) možnost oprávněného akcionáře podat v případě porušení akcionářské dohody *tag-along* žalobu s petitum: „*Žalovaný je povinný uzavrieť zmluvu tohoto znenie...*“ Myslím, že znění této žaloby odpovídá petitu žaloby podávané v případě porušení povinnosti uzavřít smlouvu o smlouvě budoucí podle § 290 odst. 2 Obchodního zákoníka, ale tato ustanovení jsou přece pro akcionářské dohody jednoduché společnosti na akcie nepoužitelné.

Akcionářská dohoda *drag-along* naopak poskytuje právo požadovat převod akcií. Oprávněný akcionář je v rámci této dohody oprávněn žádat po povinném akcionáři, aby své akcie převedl na třetí osobu za stejných podmínek jako on. Tato dohoda obráceně chrání majoritního akcionáře před zablokováním ze strany minoritních akcionářů a zároveň mu pomáhá při převodu vlastních akcií. Oprávněný akcionář tak třetí osobě může zajistit větší majetkovou účast na společnosti, než kdyby akcie převáděl bez existence *drag-along*.¹⁵⁰ Ohledně obligatorních náležitostí písemné akcionářské dohody požaduje obchodní zákoník pouze určení podmínek výkonu povinného akcionáře a jeho rozsah. T. Lysina a M. Zelenáková mají za to, že v rámci podmínek má být mimo jiné ujednána také minimální prodejní cena, případně způsob jejího určení, pro povinného akcionáře.¹⁵¹ Byla-li akcionářská dohoda *drag-along* registrována v centrálním depozitáři může oprávněný akcionář ve prospěch třetí strany, na niž převedl své akcie, využít ustanovení § 220y odst. 4 Obchodního zákoníka. Čtvrtý odstavec daného ustanovení

---

¹⁵⁰ PÁZMÁNYOVÁ, V. a BENCOVÁ, E. Vedľajšie dojednania k akcionárskej zmluve – tag-along, drag-along, shootout. *Epravo.sk* [online]. 2016 [cit. 2017-05-22]. Dostupné z: <https://www.epravo.sk/top/clanky/vedlajsie-dojednania-k-akcionarskej-zmluve-tag-along-drag-along-shootout-3217.html>.

¹⁵¹ LYSINA, T. et ZELENÁKOVÁ, M. In: MAMOJKA ML., M. a MAMOJKA, M. *Obchodný zákoník: veľký komentár*. Bratislava: EuroKódex, 2016. ISBN 9788081550652. s. 953.

umožňuje oprávněnému akcionáři jednat jménem povinného a na jeho účet v případě, že třetí strana již složila odpovídající částku pro povinného akcionáře do notářské úschovy nebo otevřela neodvolatelný akreditiv. Účelem tohoto znění je, možnost jednání oprávněného akcionáře, pokud povinný akcionář svoji povinnost z akcionářské dohody poruší. Jelikož v jednoduché společnosti na akcie lze emitovat pouze zaknihované akcie na jméno, bude účinnost převodu akcií záviset vždy na činnosti centrálního depozitáře. V daném případě tedy bude centrální depozitář jednat na příkaz oprávněného akcionáře, který předloží notářské osvědčení o splnění výše uvedených podmínek. Podle T. Lysiny a M. Zelenákové dochází v případě porušení neregistrované akcionářské dohody *drag-along* k výkladovému problému, který sám zákonodárce připustil. V případě porušení této dohody totiž zákon výslovně připouští nabyvateli domáhat se převodu akcií po oprávněném, nicméně právní vztah akcionářské dohody *drag-along* je uzavřen mezi oprávněným akcionářem a povinným akcionářem, nikoliv s nabyvatelem. Zákon tím dává právo třetí osobě, která nebyla účastníkem porušeného vztahu. Autoři se přiklání k teoretickému výkladu pomocí zákonné cese i s vědomím možného nedostatku, pokud oprávněný a povinný akcionář cesi v akcionářské dohodě vyloučí.¹⁵²

Jako poslední typ akcionářské dohody, kterou zákon v rámci jednoduché společnosti na akcie upravuje, je tzv. *shootout*, neboli právo požadovat nabytí akcií. Oprávněný akcionář může určit cenu, za kterou bude později požadovat od povinného akcionáře prodej jeho akcií. Zároveň pokud povinný akcionář odmítne prodej svých akcií, má naopak povinnost koupit akcie oprávněného akcionáře za stejných podmínek. Toto ustanovení má sloužit jako ochrana před zablokováním společnosti, ke kterému může dojít vlivem neshody akcionářů. Mechanismus je určitým způsobem spravedlivě vyrovnaný, jelikož oprávněný akcionář si musí rozmyslet jakou kupní cenu, za kterou nabídne odkup akcií povinnému akcionáři, neboť nedojde-li k odkupu, sám za tuto cenu prodá své akcie. V akcionářské dohodě není pevně stanoveno, kdo je oprávněným a povinným akcionářem a v souladu s tím ustanovení § 220z odst. 1 Obchodního zákonníka určuje, že: *oprávněným akcionářem je ten, kdo první doručí svoji nabídku určení ceny jinému akcionáři.*¹⁵³ V praxi existuje několik typů akcionářských dohod *shootoutu*, výše zmíněný

---

¹⁵² LYSINA, T. et ZELENÁKOVÁ, M. In: MAMOJKA ML., M. a MAMOJKA, M. *Obchodný zákonník: veľký komentár*. Bratislava: EuroKódex, 2016. ISBN 9788081550652. s. 954.

¹⁵³ Srovnej ustanovení § 220z odst. 1 Obchodního zákonníka: *Právo požadovať nadobudnutie akcií oprávňuje akcionára (oprávnený) určiť cenu jednej akcie a žiadať od iného akcionára (povinný), aby na neho previedol akcie za takto určenú cenu. Za oprávneného sa považuje akcionár, ktorý ako prvý doručí svoj návrh s určením ceny za jednu akciu inému akcionárovi.*

je tzv. *texaský*.¹⁵⁴ Na rozdíl od předchozích akcionářských dohod je dohoda *shootout* čistě závazkového typu a není možná její registrace u centrálního depozitáře. I z hlediska požadavků na obsah je tato akcionářská dohoda nejjednodušší, jelikož požaduje pouze písemné určení podmínek výkonu práva oprávněného akcionáře, především lhůtu, způsob a úhradu kupní ceny akcií. Ochranou proti porušení této akcionářské dohody je možnost oprávněného akcionáře domáhat se ve lhůtě 1 roku nahrazení projevu vůle povinného akcionáře. Zde si opět můžeme všimnout podobnosti se smlouvou o smlouvě budoucí.

Mám-li posoudit nové slovenské pojetí akcionářských dohod, nemyslím si, že je to krok, kterým by se české právní prostředí mělo inspirovat. Osobně považuji takto přísné zakotvení akcionářských dohod do právního předpisu za prolomení jejich smyslu. Vždyť pokud přece akcionáři chtějí pevné a striktní zakotvení, mají možnost své ujednání promítnout přímo do stanov společnosti. Nechtějí-li i tak mají zcela dobrovolnou možnost uzavřít akcionářskou dohodu formou notářského zápisu a tím utvrdit její vymahatelnost. Tak či tak by mělo zůstat zcela na vůli účastníků dohody, na jak moc si důvěřují a jakým způsobem chtějí akcionářskou dohodu prezentovat. Domnívám se, že i do budoucna si akcionářské dohody vystačí s limity, které pro ně plynou z obecného smluvního, potažmo akciového práva.

---

¹⁵⁴ Existuje také *holandský shootout*, v rámci něhož strany vzájemně nabízí cenu nabytí akcií a zde profituje ten, kdo nabídne více. Slovenský obchodní zákoník zvolil formu *texaského shootoutu*.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo ukázat akcionářské dohody jako jeden z dokumentů, který nepochybně může být součástí akciové společnosti a jehož obsah dopadá na její fungování. Akcionářské dohody doplňují statické stanovy především v oblasti vzájemných vztahů mezi jednotlivými akcionáři. Obsahem dohod ve většině případů bývá úprava práv a povinností akcionářů, mezi něž lze řadit právo hlasovací, předkupní právo, zákaz konkurence či povinnost vkladu nad rámec stanov.

První kapitulu diplomové práce jsem začala obecným seznámením s akcionářskými dohodami jako jedním z typů vedlejších dohod. Poukázala na jejich formální pojetí a subjekty, které tuto dohodu mohou uzavřít. Neboť kromě akcionářů mohou akcionářské dohody uzavřít jak osoby stojící mimo společnost, tak i akciová společnost samotná. Dále jsem rozlišila druhy akcionářských dohod podle předmětu jejich obsahu. Závěr této kapitoly jsem věnovala závaznosti těchto institutů, jelikož jsem považovala za adekvátní upozornit na skutečnost, že akcionářské dohody zavazují pouze a jedině jejich účastníky. Jejich obligačně právní pojetí zakládá povinnost novému nabyvateli v případě zájmu k akcionářské dohodě přistoupit. Obligatorní přistoupení přisuzuji tomu, že akcionářské dohody jsou vázané především na osobu akcionáře, nikoliv na akcii jako takovou. Zbylí účastníci dohody mají mít právo rozhodnout o tom, s kým budou chtít dohodu uzavřít a s kým nikoliv. Dohody totiž představují především součinnost mezi jednotlivými akcionáři či spolu se společností, je tudíž žádoucí, aby jejich účastníky byla pouze taková osoba, která je schopna spolupráce.

Práce si dávala za cíl především poukázat na fakt, že akcionářské dohody nejsou zcela neformálním a bezbřehým právním institutem, jak se na první pohled může zdát, čemuž byla věnována druhá kapitola práce. Snahou bylo upozornit na hranice, které akcionářské dohody ovlivňují a které mohou způsobit jejich neplatnost. Základním korektivem, jenž akcionářské dohody ovlivňuje, jsou základní zásady občanského práva, což je důsledkem toho, že na akcionářské dohody je pohlíženo jako na čistě obligační nástroj. Mezi základní limity jsem zařadila smluvní autonomii, na jejichž principech stojí celé soukromé právo. Akcionáři jsou zcela volni vlastním úvahám, nicméně pro platnost jejich dohody musí dodržet základní zásady právního jednání a být uzavřeny svobodně s projevem vážné vůle, se srozumitelným a určitým obsahem. Tento obsah nesmí zasahovat do dobrých mravů, veřejného pořádku nebo statusových otázek, které v rámci akciové společnosti představují především zákonnou strukturu společnosti. V kapitole jsem poukázala také na

korektivy plynoucí čistě z práva obchodních korporací, především z práva akciového. Zařadila jsem sem limit nedůvodného zvýhodnění, který je v obecné rovině upraven občanským právem, a zvláště stanoven zákonem o obchodních korporacích pro akciové společnosti. Tento limit se vztahuje především na akcionářské dohody, kdy jejich účastníky je samotná akciová společnost a pouze někteří z akcionářů, neboť akciová společnost má povinnost zacházet se všemi akcionáři stejně. Dále jsem si kladla otázku, jaký vztah mohou mít akcionářské dohody vůči možnosti emise akcií se zvláštními právy, zda prostřednictvím akcionářské dohody může dojít k vytvoření zvláštních podílů, případně jaká zvláštní práva mohou být v dohodě sjednána? Došla jsem k závěru, že by se akcionářské dohody měly týkat práv a povinností souvisejících s účastí v akciové společnosti, neboť jedním z primárních účelů akcionářských dohod je úprava zvláštních práv akcionářů, která nebyla stanovami zakotvena nebo byla stanovena pouze na obecné rovině. Na druhou stranu se akcionářská dohoda váže k osobě akcionáře, a pokud akcionáři mezi sebou sjednají práva či povinnosti, které nebudou souviset s účastí ve společnosti, ale budou splňovat náležitosti právních jednání, nevidím důvod, proč by taková jednání měla být neplatná. Za výsledek tedy považuji skutečnost, že akcionáři jsou oprávnění obligačně rozšířit či naopak zúžit svá práva, bez ohledu na jejich možnou inkorporaci do akcie. Nicméně vzhledem k možnosti založení akcií se zvláštními právy skrz akcionářskou dohodu se ve své práci stavím negativně, jelikož emise akcií je možná pouze na základě zákonných předpokladů, a to bez ohledu na to, zda jsou s nimi spojeny základní nebo zvláštní práva. Bez zmínky nezůstala ani otázka, jak je to s případnými vnitřními skupinami, které akcionáři v důsledku akcionářské dohody mohou vytvořit.

Další otázkou položenou v úvodu diplomové práce bylo posouzení vztahu stanov a akcionářských dohod. Posoudila jsem, že stanovy jsou dalším limitem pro obsah akcionářských dohod. Každá akciová společnost musí mít stanovy, jejichž náležitosti stanoví zákon. Uvedla jsem, že akcionářské dohody nesmí jít proti obsahu stanov, je však možné, aby akcionářské dohody stanovy doplňovaly či rozšiřovaly. V práci bylo také rozpracováno případné propojení těchto institutů, přičemž ve výsledku vždy půjde o obligačně a věcně-právně oddělené části.

V následující podkapitole jsem navázala na kapitolu první, v níž jsem upozornila, že účastníkem těchto dohod může být i akcionář, který je zároveň členem statutárního orgánu. V takovém případě vyšel najevo další korektiv akcionářské dohody, jelikož člena statutárního orgánu zavazuje princip péče řádného hospodáře. Obsah takové akcionářské dohody nesmí porušovat princip loajality člena voleného orgánu, jinak je tento akcionář povinen k případné náhradě škody. Nelze totiž na takového akcionáře pohlížet jako na schizofrenní osobu, která je v jednom okamžiku pouhým akcionářem a v druhém členem statutárního orgánu.

V rámci třetí kapitoly jsem nastínila praxi využívané akcionářské dohody, kdy jsem se věnovala akcionářské dohodě o výkonu hlasovacích práv nebo dohodě o předkupním právu. Dále jsem upozornila na dohody související s corporate governance, z nichž jsem vybrala akcionářskou dohodu o prosazení vlivu nebo dohodu o právu veta. Zároveň jsem se věnovala otázce, zda lze akcionářskou dohodou ukládat statutárním orgánům pokyny. I tyto dohody mají kromě výše uvedených limitů své hranice.

Ačkoliv byly akcionářské dohody velmi rozšířeným nástrojem i mimo území České republiky byla práce věnována posouzení se slovenskou právní úpravou, která k začátku roku 2017 dosáhla v rámci obchodního práva změn. Účinnosti nabyl zákon, kterým byly akcionářské dohody přímo zakotveny v právním předpise. V závěru práce jsem poukázala na akcionářské dohody, které je možné v rámci nového typu obchodní společnosti uzavřít. Jde především o akcionářské dohody s klauzulí *tag-along, drag-along a shootout*, a na rozdíl od jiných akcionářských dohod musí být uzavřeny písemnou formou, včetně možnosti zapsání do veřejného rejstříku. V závěru této kapitoly jsem zhodnotila, zda nová slovenská úprava je tím správným krokem pro pojetí akcionářských dohod.

Seznam zkratek

OZ/

Občanský zákoník   Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

ZOK   Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění

ObchZ   Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ObčZ   Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Obchodný zákonník   Zákon č. 513/1991 Z.z., Obchodný zákonník, v platném znění

Rejstříkový zákon   Zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

ZPKT   Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění

Seznam zdrojů

Knižní díla:

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana a PELIKÁNOVÁ, Irena. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-735-5.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. ISBN 80-727-3071-1.

DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Prospektrum, 1997. ISBN 80-717-5059-X.

DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7478-325-8.

FIALA, Josef, DVOŘÁK, Jan a ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-370-8.

HURYCHOVÁ, Klára a BORSÍK, Daniel, ed. *Corporate governance: kolektivní monografie*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-807-4786-549.

MAMOJKA, Mojmír. *Obchodný zákonník: velký komentár*. Žilina: Eurokódex, 2016. ISBN 978-80-8155-065-2.

POKORNÁ, Jarmila. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-807-3574-918.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Obchodní zákoník: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 1994. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-354-7.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr a ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠVESTKA, Jiří. *Občanský zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086.

Obchodný zákonník s rozsiahlym komentárom a judikatúrou po poslednej novele vykonanej zákonom NR SR č. 389/2015 Z.z.; zákon o obchodnom registri. XIV. doplnené vydanie. Bratislava: Nová práca, 2016. ISBN 978-80-8935-061-2.

Odborné sborníky prací:

BEJČEK, Josef, ŠILHÁN, Josef a VALDHANS, Jiří, ed. *Dny práva 2015: Zákonná regulace v. smluvní úprava?* Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8192-5.

CSACH, Kristián, ed. *Akcionárske dohody a ich implikácie na riadenie obchodných spoločností.* Košice: UPJŠ, 2017. [v tisku]

HUSÁR, Ján, ed. *Právo a obchodovanie: Zborník z vedeckej konferencie doktorandov konanej 7.6.2007.* Košice: UPJŠ, 2008. ISBN 978-80-7097-702-6.

ZOUFALÝ, Vladimír. ed. *XXII. Karlovarské právnické dny.* Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-029-1.

Odborné články:

CARVALHAL, Andre. Do shareholder agreements affect market valuation? Evidence from Brazilian listed firms. *Journal of Corporate Finance.* 2012, 18(4). ISSN 09291199. In: ScienceDirect [online], Dostupné z: <http://sfx.is.cuni.cz/>.

ČERNÁ, Stanislava. Vedlejší dohody (sideletters) společníků kapitálových společností. *Obchodněprávní revue.* 2011, 3(1), 1-5. In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

HURYCHOVÁ, Klára. Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři - k významu ustanovení § 244 odst. 2 ZOK. *Obchodněprávní revue.* 2015, (10). In: Beck-online [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck. Dostupné z: <http://www.beck-online.cz/>.

ŠUK, Petr a ČECH, Petr. Změny v právu obchodních korporací pohledem Petra Čecha a Petra Šuka. *Právní rádce.* 2016, (9).

PÁZMÁNYOVÁ, Veronika a BENCOVÁ, Eva. Vedľajšie dojednania k akcionárskej zmluve – tag-along, drag-along, shootout. *Epravo.sk* [online]. 2016. Dostupné z: <https://www.epravo.sk/top/clanky/vedlajsie-dojednania-k-akcionarskej-zmluve-tag-along-drag-along-shootout-3217.html>.

Privatizace vodárenství v České republice: kam odtékají zisky? [online]. Praha: Transparency International, 2009 [cit. 2017-03-31]. ISBN 978-80-87123-08-7. Dostupné z: http://osf.cz/wp-content/uploads/2015/08/TIC_vodarenstvi_cz.pdf.

Odborná školení:

ŠTENGLOVÁ, I. *Úprava vztahů mezi obchodní společností a jejími společníky a mezi společníky navzájem*. Odborné školení konané dne 14. 2. 2017. Agentura Bova Polygon s.r.o.

Web:

SHAREHOLDER REMEDIES [online]. THE LAW COMMISSION, 1997

Dostupné z: http://www.lawcom.gov.uk/wp-content/uploads/2015/03/cp142_Shareholder_Remedies_Consultation.pdf

The IBA Guide on Shareholders' Agreements [online]. Německo: Dr. Harald Gesell Oppenhoff & Partner, 2015. Dostupné z: http://www.ibanet.org/LPD/Corporate_Law_Section/Clsly_Held_Growing_Busi_Entprs/shareholderagreements.aspx

Česká judikatura:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.6.2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.8.2003, sp. zn. 29 Odo 146/2003

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1706/2006

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 3/2005

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 4563/2008

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1436/2014

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 479/2003

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 1339/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 4. 2001, sp. zn. 29 Odo 264/2001

Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 1. 2015, sp. zn. Cpjn 204/2015

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR:

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II ÚS 249/97

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19. 10. 1999, sp. zn. I ÚS 265/98

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze:

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 12. 2003, sp. zn. 7 Cmo 134/2003

Zahraniční judikatura:

Rozhodnutí německého Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2008, II ZR 116/08

Právní předpisy:

Právní předpisy – účinné:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), v platném znění

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění

Zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Právní předpisy – neúčinné:

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Účinné právní předpisy Slovenské republiky:

Zákon č. 566/2001 Zb., o cenných papírech a investičních službách

Zákon č. 513/1991 Z.z., Obchodný zákonník, v platném znění

Shrnutí

Diplomová práce se zabývá limity akcionářských dohod. Cílem je nejen seznámit s právním pojetím samotných akcionářských dohod, s jejich obsahem, formou či druhy. Ale především poukázat na limity, které jejich platnost omezují. Akcionářské dohody jako obligačně právní institut mají hranice, jež musí být jejich účastníky dodržovány.

Hlavním limitem, kterým se diplomová práce zabývá je především smluvní autonomie účastníků doplněná limity vyplývající z akciového práva jako je zákaz znevýhodnění akcionářů, omezení druhů akcií či případné založení vnitřní společnosti akcionářů. Zásadním institutem, jenž stojí vedle akcionářských dohod, jsou stanovy akciové společnosti, jejichž vzájemný vztah je v diplomové práci popsán. Jelikož subjekty akcionářské dohody mohou být, a nejčastěji také jsou, samotní akcionáři, zaměřují se na vztah dohod a určité loajality akcionářů vůči akciové společnosti. Toto posouzení je doplněno i intenzivnější povinností loajality, a to v případě, že mezi účastníky dohody je akcionář, který zároveň vykonává funkci člena statutárního orgánu.

V diplomové práci nechybí přehled v praxi se často vyskytujících akcionářských dohod, jejichž popis je doplněn případnými problémy z hlediska jejich platnosti. Ukázány jsou především dohoda o výkonu hlasovacích práv, dohoda o předkupním právu a dohody mající vliv na řízení společnosti, konkrétně dohoda o prosazení vlivu, dohoda o možnosti udělit právo veta či udělování pokynů.

V rámci celé práce dochází k porovnání se slovenskou právní úpravou, která má z hlediska akcionářských dohod důležité postavení. Důležitost pro posouzení z hlediska diplomové práce tkví v tom, že některé typy dosud používaných akcionářských dohod byly zakotveny do právního předpisu, což považuji za prolomení bezformálnosti těchto právních prostředků.

Resumé

This diploma thesis deals with the limits of shareholders' agreements. Its goal is not only to introduce the legal concept of the shareholders' agreements themselves, with regard to their content, forms or types, but above all to point out the limits which restrict their validity. The shareholders' agreements as an obligatory legal institute have their limits, which must be respected by the parties to the agreements.

This thesis focuses primarily on the contractual autonomy of the parties to the agreement, together with other limits resulting from the stock law such as the prohibition of disadvantage shareholders, limitation of types of stocks or possible establishment of an internal shareholder's company. This diploma thesis also describes the key institute that stands side by side the shareholders' agreements – the articles of incorporation. Since the parties to the shareholders' agreements can be and most often are the shareholders themselves, I focus on the relationship between the agreements and a certain loyalty of shareholders to the joint stock company. This analysis is completed with even more intense duty of loyalty in case the party to the agreement is a shareholder and on top of that simultaneously a member of the statutory body.

This diploma thesis also presents an overview of the most common shareholders' agreements. Possible problems in terms of their validity are also described. Among the discussed topics dominate the following agreements: Voting rights agreement, Preemption agreement and agreements which have an influence on the company's management, specifically the Enforcement agreement and the Agreement on the possibility to grant veto rights or giving instructions.

The institute of the shareholders' agreements in the Czech law is compared with the Slovak legislation, which has a privileged position, since it covers some of the most important types of the agreements. Thus such a comparison is essential for my diploma thesis. I believe that it represents a breakthrough of non-formality of these legal means.

Název práce v anglickém jazyce

“Limits of shareholders’ agreements”

Klíčová slova/ Key Words

Limity akcionářských dohod

Limits of shareholders’ agreements

Akcionářské dohody

Shareholders’ agreements

Stanovy

Articles of association